...хы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

41-дэхи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй, Министрнүүдэй Советэй орган

№ 168 (10536) | 1964 оной июлиин 17, пятница | Сэн 2 мүнгэн

ТАСС-ай мэдээсэл

„КОСМОС-35" НИИДЭН ДЭГДЭЭ!

Советскэ Союзда 1964 оной июлиин 15-да «Космос-35» гэжэ Газарые тойрохо ээлжээтэ хэмэл одон табигдаба.

Хэмэл одон дээрэ 1962 оной мартын 16-да ТАСС-ай мэдээсэһэн программын ёһоор замбуулин дайдые шэнжэлэлгэ үргэлжэлүүлхын тулада зорюулагдаһан научна аппаратура табигданхай.

Хэмэл одон иимэ параметртэйгээр замбуулинда дэгдээгдэбэ:

— эхилжэ тойрон ниидэхэнь — 89,2 минута соо;

— Газарһаа эгээл холуур ниидэхэнь (апогей) — 268 километр,

— эгээл дүтүүр ниидэхэнь (перигей) — 217 км.

— экваторта һөөлжүүгээр ниидэхэнь — 51 градус 18 минута.

Хэмэл одон дээрэ научна аппаратураһаа гадна:

— 19,996 мегагерц долгин дээрэ хүдэлдэг радиопередатчик;

— ниидэхэдөө тон зүб хэмжүүр үгэдэг радиосистемэ;

— приборнуудай болон научна аппаратурын хүдэлмэри тухай мэдээнүүдые Газарта үгэжэ байха радиотелеметрическэ системэ бии.

Одон дээрэхи аппаратура һайнаар хүдэлнэ.

Абтаһан мэдээсэлнүүдые координационно-тоололгын түб шэнжэлнэ.

СССР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Советэй IV сесси

АРАДАЙ АША ТУҺА ТУХАЙ оролдолго нангин хуули мүн

...ССР-эй зургаадахи зарлалай ...ховно Советэй дүрбэдэхи сессиин ...жо байһан эртэ урдын Кремль...э эдэ үдэрнүүдтэ бүхы оромнай ...аралаа хандуулдаг байгаа.

...Арадай аша туһа тухай оролдолго ...мунис партиин нангин хуули мүн ...э «Арадай байдал улам һайжа...улха талаар КПСС-эй Программые ...үүлхэ хэмжээнүүд тухай» нүхэр ...С. Хрущевой элидхэл соо, мүн де...тадуудай хэлэһэн үгэнүүд соо угаа ехэ хүсэтэйгөөр онсолон тэмдэглэгдээ. Хүнүүдэй аша туһын тулада коммунизм байгуулагдана, хүнэй материальна болон соёл сурталай хэрэглэмжые хангаха гээшэ манай партиин, бүхы совет обществын гол зорилгонуудай нэгэн болоно.

Партиин агуу ехэ ленинскэ Программа амжалтатайгаар бэелүүлэгдэнэ гэжэ советскэ парламентын депутадууд гүнзэгы ехээр һаналаа ханан тэмдэглэһэн байна. Манай ороной бүхы нютагуудтахи совет хүнүүдһээ олон бэшэгүүд, телеграммануудКремльдэ абтаһан байна. Манай түрэл Коммунис партиин политикые ехээр һайшаажа байһанаа тэдэнэр элирхэйлэн мэдүүлнэ.

СССР-эй Верховно Советэй Союзай Советэй, Национальностьнуудай Советэй заседанинууд июлиин 15-най үглөөгүүр ами амяараа боложо, нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэ үргэлжэлүүлэгдээ.

Союзай Советтэ

Союзай Советэй заседаниин нээгэдэ, Киргизиин КП-гэй ЦК-гай ...дэхи секретарь депутат **Т. У. ...убалиев** түрүүлжэ үгэ хэлээ. Со...кэ Союзай хүн зоной байдалые ...аршье капиталис оронойхидо ор...оо һураггүй һайн болгохо гэһэн ...дэлхэйн-түүхэтэ зорилго КПСС-... Программаар табигданхай гээд тэрэ хэлээ. Энэ асари ехэ программые дүүргэхын түлөө манай парти, нүхэр Н. С. Хрущев түрүүтэй Центральна Комитедынь оролдосотойгоор, шууд сэхээр тэмсэнэ.

Манай Совет ороной бүхы хүгжэлтэһөө уламжалан, хүсэтэ, али бүхы талаараа хүгжэнги социалис экономикодо үндэһэлэн, колхозуудай гэшүүдтэ пенси тогтоохо, мүн гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын, хүн зониие хангадаг бусад зарим һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэ дээшэлүүлхэ иимэ шухала хэмжээнүүдые бэелүүлхэ аргатай болоо.

Мүнөө үедэ бусад союзна республиканууддайхи шэнги Киргизидэ үндэр наһатай болоһон, мүн ажал хэжэ шадахаяа болиһон колхозникуудта хүдөө ажахын артельнүүд мүнөө дээрээ багахан тэдхэмжэ үзүүлдэг. Тиихэдэ пенсидэ гараха наһа гүйсэһэн зарим колхозникууд үшөөл тэдхэмжэ абадаггүй байха юм. Шэнэ хуулиин баталан абтахада, эдэ дутуунууд зайсуулагдаха байна.

—Пенсионно хангалга тухай манай артелиин колхозникууд бүри арбан жэлэй урда тээ һанаандаашье оруулжа шадахагүй байгаа, харин мүнөө энэ тон шухала асуудал бүхы ороной хэмжээндэ зүбшэн хэлсэгдэжэ байна гээд Краснодарай хизаарай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ депутат **Т. К. Третьяков** хэлээ.

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта)

МОСКВА. СССР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Советэй дүрбэдэхи сесси. Зураг дээрэ Н. С. Хрущев элидхэл хэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

СССР-эй Верховно Советэй сесси дээрэ 1964 оной июлиин 15-да нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэлэһэн үгэ

Нүхэд депутадууд!

1963 оной ЦК-гай июниин Пленум дээрэ нүхэр ...онид Ильич Брежнев партиин Центральна Ко...тедэй секретаряар һунгагдаһан байгаа гэжэ ...анар мэдэнэт.

Нүхэр Брежнев КПСС-эй ЦК-гай секретарь ...йжа, партиин Центральна Комитедтэ ажал ...уулгаяа бэелүүлээ һаань, һайн байгаа гэжэ ...ентральна Комитет тоолоно.

Тиимэһээ Центральна Комитет нүхэр Брежне...е СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Тү...үлэгшын уялгаһаа сүлөөлхэ дурадхал оруулна. Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшын ...шаалда нүхэр Анастас Иванович Микоянай кан...датурые дэбжүүлхэ дурадхал энэ сессиин зүб...эн хэлсэлгэдэ партиин Центральна Комитет табина. Тиихэтээ хамта Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшын уялгаһаа тэрэниие сүлөөлхэ гэжэ хараалагдана.

Нүхэр Микоянай ажал ябуулгада тайлбари үгэһэнэйшье хэрэггүй гэжэ һананаб. Манай парти, Совет гүрэн дотор Анастас Ивановичай ямар ехэ политическэ, гүрэнэй хүдэлмэри хэһэн, хэжэ байһыень таанар һайса мэдэнэт. Тэрэ хадаа үнэн сэхэ ленинец, коммунизмын хэрэгэй түлөө эдэбхитэй тэмсэлшэ байһанаа харуулаа. Тэрэнэй ажал ябуулга манай арадта хэдэн арбаад жэлэй туршада элитэ болонхой. Мүн тэрэнэй ажал ябуулга ганса манай орон дотор бэшэ, мүн хилын саанашье мэдээжэ. Нүхэр Микоян Советскэ Союзай Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшын ехэ, харюусалгатай тушаал даалгахаар найдамтай хүн гэжэ партиин Центральна Комитет тоолоно.

Нүхэдүүд!

Партиин Центральна Комитедэй дурадхалые депутадууд дэмжэжэ, баталха бэзэ гэжэ бидэнэр найданабди. **(Альга ташалган).**

Сагһаа урид гэжэ һанагдажа болохо байһаншье һаань, голосованиин урда тээ нэгэ иимэ һанамжа хэлэхэмни. Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшын тушаалда байжа, аша ехэтэй ажал хэһэнэйнь түлөө Леонид Ильич Брежневтэ үнэн зүрхэнэй баяр хүргэнэб, харин тиихэдэ Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшын тушаалда хүдэлхэдөө ехэ амжалта туйлахыень Анастас Ивановичай Микоянда бүхы сэдьхэлһээ хүсэнэб. **(Нэрьемэ, үни удаан болоһон альга ташалга).**

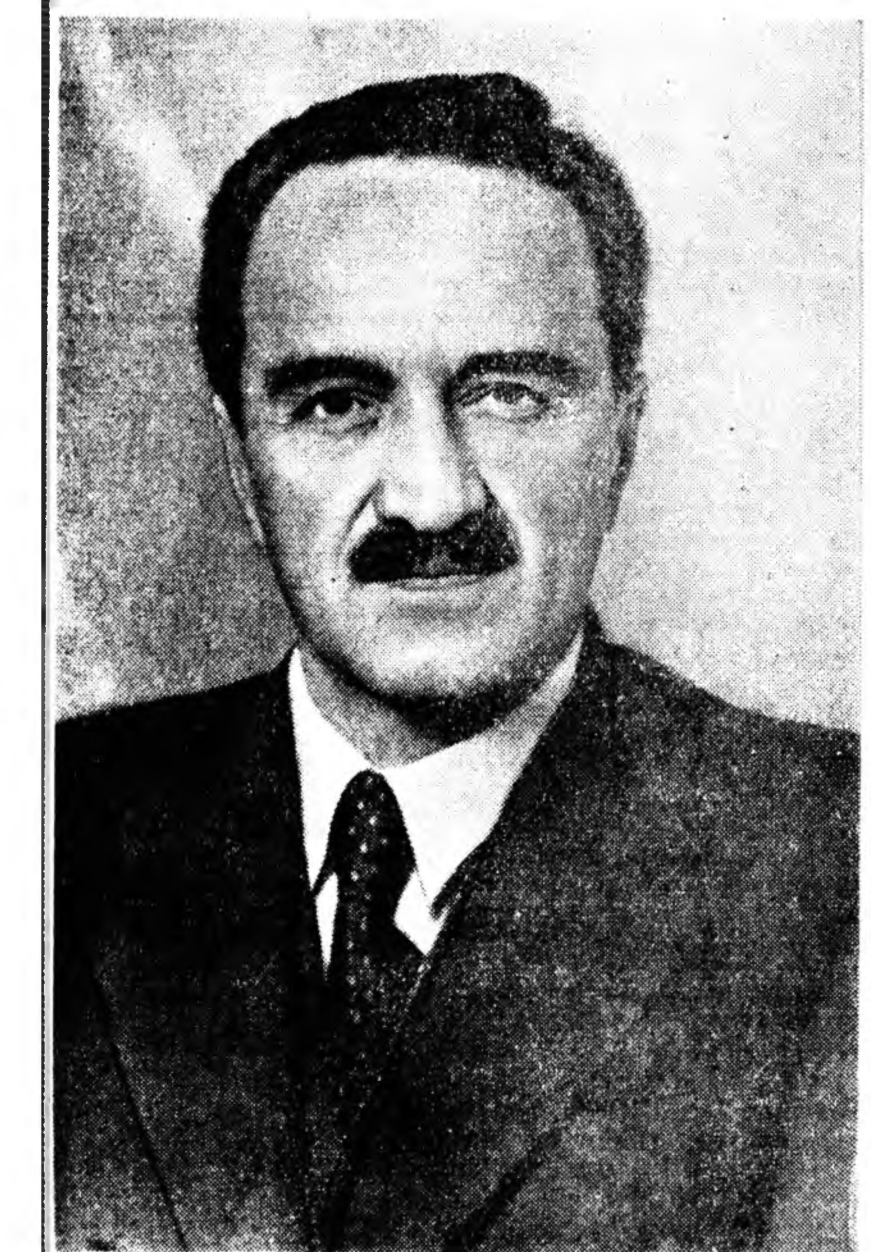

СССР-эй Верховно Советэй тогтоол

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшын уялгаһаа нүхэр Л. И. Брежневые сүлөөлхэ тухай

Совет Социалис Республиканудай Союзай Верховно Советэй тогтоохонь:

КПСС-эй ЦК-да ехэ ажалтай байһантайнь дашарамдуулан, нүхэр **Леонид Ильич Брежневые** СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшын уялгаһаа сүлөөлхэ.

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. МИКОЯН.

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль, 1964 оной июлиин 15.

СССР-эй Верховно Советэй тогтоол

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшээр нүхэр А. И. МИКОЯНИИЕ һунгаха тухай

Совет Социалис Республиканудай Союзай Верховно Советэй тогтоохонь:

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшээр **Анастас Ивановичай Микояниие** һунгаха.

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо И. ШАРИПОВ.

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль, 1964 оной июлиин 15.

СССР-эй Верховно Советэй тогтоол

СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшын уялгаһаа нүхэр А. И. МИКОЯНИИЕ сүлөөлхэ тухай

Совет Социалис Республиканудай Союзай Верховно Советэй тогтоохонь:

Нүхэр **Анастас Иванович Микояниие** СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшээр һунгаһантай дашарамдуулан, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшын уялгаһаа тэрэниие сүлөөлхэ.

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо И. ШАРИПОВ.

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль, 1964 оной июлиин 15.

Анастас Иванович Микоян

Анастас Иванович Микоян 1895 оной ноябриин 25-да Армениин ССР-эй Алавердскэ районой Санаин тосхондо хүдэлмэришэ-дархалай бүлэдэ түрэһэн юм. Армянин национальностиин хүн. Дунда эрдэмтэй (Тбилисидэ Армениин духовно семинари дүүргэһэн).

1915 ондо Коммунис партиин зэргэдэ ороо. Агуу ехэ Октябриин социалис революцида эдэбхитэйгээр хабаадаа һэн.

1917—1920 онуудта Закавказьеда большевистскэ организацинуудай хүдэлмэридэ, Азербайджанда совет засаг тогтоолгодо эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан. Партиин Бакинскэ комитедэй бюрогой гэшүүнээр, Азербайджанай КП-гэй ЦК-гай политбюрогой гэшүүнээр ажаллаа.

1920 ондо А. И. Микоян губерниин партийна организациие хүтэлбэрилхын тула Нижний Новгородто (мүнөө Горький город) партиин Центральна Комитедээр эльгээгдэһэн, тиигээд 1922 оной хабар — Ростов-на-Дону городто ябуулагдаа. Тэндэ түрүүшээр ЦК-гай Зүүн-урдахи Бюрогой секретаряар, һүүлээрнь (1926 он болотор) партиин Хойто-Кавказай хизаарай комитедэй секретаряар хүдэлнэ.

1926 онһоо хойшо А. И. Микоян Москвада ажаллана. 1926 онһоо 1930 он болотор — СССР-эй Гадаадын болон дотоодын худалдаа наймаанай арадай комиссар. 1930 онһоо — СССР-эй Хангалгын арадай комиссар. 1934 онһоо 1938 он болотор — СССР-эй Эдеэ хоолой промышленностиин арадай комиссар.

1937 онһоо 1946 он болотор А. И. Микоян СССР-эй Совнаркомой Түрүүлэгшын орлогшоор хүдэлхэ зуураа, СССР-эй Гадаадын худалдаа наймаанай арадай комиссарай тушаал нэгэн доро даажа байгаа (1938 онһоо 1946 оной март болотор). 1946 онһоо — СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын орлогшо, нэгэн доро СССР-эй Гадаадын худалдаа наймаанай министр (1946 онһоо 1949 он болотор), мүн СССР-эй Худалдаа наймаанай министр (1953 онһоо). 1955 онһоо—СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо.

1922 ондо А. И. Микоян РКП(б)-гэй ЦК-гай гэшүүндэ кандидадаар, 1923 онһоо — Центральна Комитедэй гэшүүнээр һунгагдана. 1926 онһоо — ВКП(б)-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, 1935 онһоо — ВКП(б)-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн. 1952 онһоо — КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн. 1919 онһоо хойшо ВЦИК-эй, һүүлээрнь СССР-эй ЦИК-эй составта һунгагдадаг байгаа.

1937 онһоо А. И. Микоян — СССР-эй бүхы зарлалнуудай Верховно Советэй депутат.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуу ехэ дайнай жэлнүүдтэ А. И. Микоян СССР-эй Гүрэнэй Обороныы Комитедэй гэшүүн байгаа.

1943 ондо дайнай хүндэ хүшэр үе сагта Улаан Армиие эдеэ хоолоор, түлишээр, эд хэрэгсэлээр хангаха талаар онсо ехэ габьяа харуулһанайнь түлөө Анастас Ивановичай Микоянда Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоо һэн. Ленинэй дүрбэн орденоор, мүн бусад орденууд болон медальнуудаар шагнагданхай.

СССР-эй Верховно Советэй сесси дээрэ 1964 оной июлиин 15-да нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэлэһэн түгэсхэлэй үгэ

Нүхэд депутадууд!

СССР-эй Верховно Совет «Арадай һуудал байдал һайжаруулха талаар КПСС-эй Программые дүүргэхэ хэмжээнүүд тухай» асуудалые зүбшэн хэлсэлгээ түгэсхэжэ байна. Колхозникуудта пенси болон тэдхэмжэ үгэхэ тухай, гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын, хүн зониие сэхэ хангадаг арадай ажахын бусад һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһые дээшэлүүлхэ тухай энэ сессиин шиидхэбэринүүдые депутадууд, манай бүхы арад ехэ дэбжэлгэтэйгээр угтаха гэжэ хэлээ һаа, бүгэдын һанамжые тодорхойлхо бэзэб гээд һананам. **(Альга ташалга).**

Колхозникуудта пенси болон тэдхэмжэ үгэхэ гүрим тогтоолго, арадай гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын, хүн зониие хангалтын бусад һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһые дээшэлүүлгэ хадаа манай байгуулалтын түгэлдэр хүсэн тухай, совет экономикын һалбаран хүгжэһэниие гэршэлнэ гэжэ энэ сэдэр дээрэһээ олон депутадууд хэлээ.

Зүбшэн хэлсэгдэжэ байһан асуудалаар хуулинуудые сессиин баталан абалга болбол арадай байдал һайжаруулха хүсэл оролдолгоһоо ондоо юумэн гэжэ манай партида, манай правительствода байхагүй гээд үшөө дахин харуулна. Коммунизм амжалтатайгаар байгуулха, ажалшадай ажабайдалые һайжаруулха хараа шугамые бата найдамтайгаар, шууд сэхээр бэелүүлхэ гээшэ манай эгээн дээдэ үг зорилго мүн. Коммунис партиие, совет гүрэниие байгуулагша агуу ехэ Владимир Ильич Ленин энэ үг зорилго тээшэ маниие уряалаа һэн. Бидэнэр Ленинэй замаар бата найдамтайгаар дабшанабди. **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Сессиин материалнууд Совет орон доторшье, мүн хилын саанашье халуун дэмжэлгээр угтагдана.

Харин манай дайсадшье һанаа амархан һуужа шаданагүй, Советскэ Союзай Коммунис парти, Советскэ правительство обществынгөө үмэнэ абаһан политическэ уялгаяа хэрэг дээрэнь дүүргэжэ байна гээд тэдэнэй олонхидынь мэдэрхэ баатай болоно.

Социализм хадаа ажалша хүнэй үмэнэ соёл культураяа дээшэлүүлхэ, ажаһуудалаа һайжаруулха барагдашагүй ехэ арга боломжо нээжэ үгэнэ гэжэ бүхы дэлхэйн ажалшад үшөө, үшөө дахин этигэн харана. Имагтал социализм болбол түүхые зохёогшо, бүхы материальна баялигуудые байгуулагша ажалша хүниие алдаршуулна.

Материальна ажаһуудалаа һайжаруулха болон ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ зорилгонуудай таһаршагүй холбоо барисаатай байһые депутадуудай гүнзэгыгөөр мэдэржэ байһанаа тодорхойлхыень шагнахада ехэл һайн байна. Совет социалис обществодо хүн бүхэнэй баян дэлгэр байдал бүхы арадай баян дэлгэр байдал шэнги экономико хүгжөөлгын амжалтануудтай, продукци үйлэдбэрилгын, ажалай бүтээсын ургалтатай сэхэ холбоотой юм. Хүдэлмэришэд, колхозникууд болон интеллигенциин хүсэл оролдолгоор байгуулагдадаг баялигуудай ехэ болохо бүри совет хүн бүхэнэй ажаһуудалай хэмжээн өөдөө боложо байха.

Үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые түгэсөөр хүгжөөгөөд, совет хүнэй материальна болон культурна эрилтэнүүдые бүхы талаарнь хангахын тула зохихо эрхэ байдал байгуулха гэһэн агуу ехэ үг зорилгые Советскэ Союзай Коммунис парти өөрынгөө Программа соо табяа һэн. Манай арад баатар ажалаараа эдэ зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула ехэ юумэ хэжэ үрдеэ. Теэд үшөө ехэ хүдэлмэри хүлеэжэ байнхай. Коммунис байгуулалтын тодорхой һалбари бүхэндэ бүрин хүсэ шадалаараа ажаллаха, промышленность болон хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ зорилгонуудые шиидхэжэ байха шухала.

Манай арад коммунизмын илалтын түлөө тэмсэлдээ саашадаашье агуу ехэ жэшээ харуулжа байха байһандань һэжэг байхагүй.

Нүхэд депутадууд! Союзай Советэй, Национальностьнуудай Советэй заседанинууд дээрэ колхозникуудые пенсеэр хангалгатай холбоотой тон шухала асуудалнууд тухай үгэ хэлэгдээ. Колхозуудай олзо доходһоо пенсионно фонддо орохо ороныы гүримые зохёохо, тэрэшэлэн колхозникуудта хабаатай бусад зарим ондоо асуудалнуудые хаража үзэхэ комиссиие СССР-эй Верховно Советэй байгуулха тухай олон хүнүүд хэлэһэн байна.

Краснодарска хизаарай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ депутат Третьяковой үгэдэ би ехэ удха шанар үгэнэб. Ороной зарим районуудта пенсионно фонддо мүнөө дээрээ ёһото хубитаяа оруулжа шадахагүй гээгдэнги колхозуудай байһые колхозникуудые пенсеэр хангаха гүрим зохёоходоо хараадаа абаха тухай тэрэ хэлэһэн байна.

Нүхэр Третьяковой һанаагаа зобохонь зүйтэй. Хэрбээ пенсионно фонд байгуулагдаад, гээгдэнги колхозуудай ямараар хабаадаха тухай хэлэгдээгүй байгаа гээшэ һаа, энэ ушар тэдэниие дэбжэлэн хүгжөөлгэдэ туһалхагүй байна гэжэ тэрэ тоолоно. Тэрэнэй һанамжаар, гээгдэнги колхозуудай гэшүүд гүрэнэй тэдхэмжэ дээрэ, түрүү колхозуудай тэдхэмжэ дээрэ абтаха шэнги болоно. Тэдэнэр пенсионно фонддо бага зоори оруулаад, оруулһанһаа ехые пенсионно фондһоо абаха болоно. Энэ ушар хадаа гээгдэнги колхозуудай экономикые бэхижүүлхэгүй, харин зарим ушарта һуладуулха байна.

Мүн иимэ һанамжануудые депутадууд Кавун—Винницкэ областиин колхозой түрүүлэгшэ, Горшков—Владимирскэ областиин колхозой түрүүлэгшэ, Грачев—Курскэ областиин Калиновка тосхоной колхозой түрүүлэгшэ, Володин—Ставропольскэ хизаарай колхозой түрүүлэгшэ, мүн бусад зарим депутадууд хэлээ.

Эдэ хүнүүдэй һанамжанууд үндэһэ һууритай гэжэ намда һанагдана, СССР-эй Верховно Советэй комиссиии зүгһөө энэ хэрэгые гүнзэгыгөөр тодорхойлжо, зүб шиидхэбэри абахаар эдэ асуудалнууд мүн болоно.

Колхозникуудые пенсеэр хангаха, гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын, худалдаа наймаанай болон хүн зониие сэхэ хангадаг бусад һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһые нэмээхээр ехэ мүнгэ зоори гаргаха талаар эндэ абтаха дурадхалнууд колхозуудайшье, ажалшадые хангадаг эмхи зургаанууд болон захиргаануудайшье ажалда һайнаар нүлөөлхэ бэзэ гэжэ батаар этигэнэб. Энэ хадаа манай экономикын саашанхи дэбжэлтэдэ нүлөөлхэ юм.

Имагтал экономикын дэбжэлтын эрхэ байдалда (харин экономикын дэбжэлтэ хадаа ажалай бүтээсын түсэбүүдэй дүүргэлтэһээ дулдыдадаг ха юм) мүнгэ зоори нөөсэлхэ арга олдохо байна. Имагтал иимэ эрхэ байдал байгуулаад байхадаа, экономикынье ургалтые хангаха, мүн арадай һуудал байдалыешье һайжаруулжа болохо байна. Юуб гэхэдэ, эдэ хоёр хоорондоо нягта холбоотой асуудалнууд мүн.

Манай арад мүнөөдэр үеэгалдэрэйхиһөө һайн ажаһуудалтай, тиин үшөө һайнаар ажаһуухаяа хүсэнэ, ажаһуухашье байха! **(Альга ташалга).** Манай ороной экономическа хүсые бэхижүүлхэ, арадай һуудал байдал һайжаруулха ленинскэ замаар бидэнэр бата найдамтайгаар урагшаа дабшахабди. Коммунизмын түлөө тэмсэлдэ манай партиин, совет арадай нэгэдэл эвэлэй энэ үндэһэн мүн болоно. **(Нэрьемэ үни удаан болоһон альга ташалга).**

МОРИС ТОРЕЗЭЙ ДУРАСХААЛЫЕ МҮНХЭЛХЭ ТУХАЙ

Франциин, уласхоорондын коммунис, хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша, Советскэ Союзай хани нүхэр Морис Торезэй дурасхаалые мүнхэлхэ зорилгоор КПСС-эй ЦК, Советскэ правительство иигэжэ шиидхэбэ:

— УССР-эй Донецкэ областиин Чистяково городые Торезэй нэрээр нэрлэхэ;

— Москва городой Софийска Набережные Морис Торезэй нэрэтэй болгохо;

— Москвагай нэгэдэхи гүрэнэй педагогическа хари хэлэнүүдэй институтда, мүн үшөө нэгэ техникумда Морис Торезэй нэрэ олгохо;

— Баригдажа байһан нэгэ лайнерта Морис Торезэй нэрэ зүүлгэхэ;

— Морис Торезэй шэлэгдэмэл зохёолнуудые хэблэн гаргаха.

Гадна, Франциин арадай агуу ехэ хүбүүнэй дурасхаалые мүнхэлхын тула үшөө хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэхэ юм.

СССР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй дүрбэдэхи сесси

АРАДАЙ АША ТУҺА ТУХАЙ ОРОЛДОЛГО НАНГИН ХУУЛИ МҮН

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ һүүлэй жэлнүүдтэ угаа ехэ хубилалтанууд болоо. Энэ хадаа колхоз, совхозуудай экономикын хүгжэлтэдэ, продуктнуудые элбэгээр абалгада һайнаар нүлөөлнэ. Жэл ерэхэ тудам колхознигуудай ажалай түлөөһэн дээшэлнэ. Пенсионно фондынуудые байгуулгада колхозууд өөһэдөө сэхэ хабаадалсаха аргатай.

Мүнгэн олзые бэшэ, харин колхозуудай бүхыдэнь абаһан продукциин үные харалада абан, пенсионно фонддо мүнгэ оруулха ёһотой гэжэ урда тээнь дурадхал оруулагшадые нүхэр Третьяков дэмжээ.

Владимирска областиин Гусь-Хрустальна колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управлениин «Большевик» колхозой түрүүлэгшэ депутат **А. В. Горшков** мүн лэ иимэ һанамжа хэлээ. Тэрэ 36 жэлэй турша соо колхозые толгойлдог юм.

Экономическа талаараа һулаар хүгжэнги колхозуудта хоёр жэлэй турша соо хүнгэлэлтэтэй саг үгтэхэ ёһотой. Энэ үе соо тэдэнэй гэшүүд гол түлэй түрүү колхозуудай болон гүрэнэй мүнгэ зөөриһөө пенси абадаг байха ёһотой болоно. Хэрбэе гээгдэнги артелиин экономикые хоёр жэлэй турша соо дэбжээжэ болохо байна. Энэ болзорой дүүрэхэдэ, бүхы колхозууд пенсионно фондо мүнгэ зөөри хүсэдөөр оруулдаг болохо ёһотой.

Колхозникуудай пенсионно хангалга тэдэнэй ажалай бүтээсые эрид дээшэлүүлхэ, үйлэдбэриин хэмжээе дэбжээхэ, олзо доходые нэмээхэ, наһажаал болгшодые бүри һайнаар хангаха арга боломжо байгуулха хэрэгтэ зорюулагдаһан байха ёһотой гэжэ нүхэр Горшков тоолоно.

Колхозникуудта пенси үгэдэг болохо тухай асуудалые СССР-эй Верховно Соведэй шиидхэжэ байһан тухай мэдээсэлые бүхы совет хүнүүд шэнгеэр Грузиин хүдөө ажахын ажалшад угаа ехэ баяртайгаар, һайшаалтатайгаар угтаа гээд Грузиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо депутат **Г. И. Чоговадзе** хэлээ.

Грузиин ССР-тэ гэгээрэлэй болон культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай 132 мянган хүдэлмэрилэгшэд, элүүрые хамгаалгын, социальна хангалгын, физкультура болон спортын 89 мянган хүдэлмэрилэгшэд шэнэ гуримаар салин хүлһэ абадаг болохо.

Колхозуудай гэшүүдтэ пенси болон тэдхэмжэ тогтоохо тухай, хүн зониие хангалгада сэхэ хабаададаг оронойарадай ажахын һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэ дээшэлүүлхэ тухай хуулиин проектнүүдые баталха гэһэн дурадхал Грузиин ажалшадай зүгһөө депутат оруулһан байна.

Худалдаа наймаанай талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ, СССР-эй министр **А. И. Струев** иигэжэ тэмдэглээ. Мүнөө магазинууд шэнэ шэнэ эд бараа бүри элбэгээр абадаг боложо байна. Тэдэнэй нилээд олониинь товароведениин талаар учебнигүүдтэ, мүн справочнигуудта оруулагдажа үрдигдөөгүй байха юм. Жэшээлхэдэ, тэдэнэй тоодо синтетическэ материалнуудһаа бүтээгдэһэн зарим түхэлэй хубсаһа хунар, гутал, ажаһуудалда хэрэглэгдэдэг электрическэ машинанууд болон приборнууд оролсоно. Иимэ зүйлнүүд урдань манайда байгаагүй. Тиимэ эд бараа гүйсэтэйгөөр худалдахын тулада тэдээн тухай эд хэрэглэгшэдтэ хөөрэжэ үгэхэ, тэдэниие яажа хэрэглэхэ, харууһалха тухай тайлбарилжа үгэхэ хэрэгтэй. Энэ хадаа худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдтэ шэнэ, бүри ехэ эрилтэнүүдые табина. Тэдэнэр эд бараа худалдажа шадахаһаа гадна, тэдээн тухайгаа һайнаар тайлбарилан хэлэжэ шададаг байха ёһотой.

Курска областиин Дмитриевскэ үйлэдбэриин управлениин Калиновка тосхоной колхозой түрүүлэгшэ депутат **В. В. Грачев,** Туркменистанай КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь депутат **Б. Овезов,** Новгородско областной больницын врач **Г. В. Кафтанников,** Азербайджанай КП-гэй ЦК-гай хоёрдохи секретарь **П. М. Елистратов,** Молдавиин ССР-эй «Гигант» колхозой түрүүлэгшэ депутат **Д. Х. Рашкулев,** Латвиин ССР-эй «Земгале» колхозой бригадир **Х. Я. Гаудзей** гэгшэд заседани дээрэ мүн лэ үгэ хэлээ. Сессиин зүбшэн хэлсэһэн хуулиин проектнүүдые тэдэнэр бултадаа ехээр һайшааха зуураа, баталан абахые дурадхаһан байна.

Тиигээд Союзай Соведэй заседани хаагдаа.

Национальностьнуудай Соведтэ

Колхозникуудай пенсионно хангалгые, ажалшадые хангалгада хабаададаг хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэ дээшэлүүлхэ талаар парти, правительствын абаһан хэмжээнүүдтэ арадуудай аха дүүгэй хани барисаанай, социалис интернационализмын агууехэ гол ёһонууд бэелнэ гээд КПСС-эй Чувашиин обкомой нэгэдэхи секретарь депутат С. М. Ислюков Национальностьнуудай Соведэй заседани дээрэ түрүүлжэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлһэн байна.

Колхозникуудай пенсионно хангалгын нэгэн адли гурим тогтоолгын ехэ удха шанартай байһан тухай хэлэхэдээ, депутат иигэжэ тэмдэглээ: үндэр наһатай болоходоо, мүн ажал хэжэ шадахаяа болиходоо материальна талаар, лаб хангагдахаб гэжэ колхозой үнэн сэхэ ажалшан бүхэн мүнөө этигэжэ шадаха байна.

Гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын, хүн зониие хангалгада хабаададаг ажахын бусад һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэ дээшэлүүлгые бүхы совет хүнүүд гүн сэдьжэ зүрхэнһөө һайшаана. Энэ хадаа арадые культурно-ажаһуудалай талаар хангалгые улам һайжаруулха, арадай ажахын эдэ һалбаринуудые мэргэжэл ехэтэй кадрнуудаар хангаха арга олгохо байна.

Колхозуудай гэшүүдтэ пенси болон тэдхэмжэ тогтоохо тухай, гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын, арадай ажахын бусад хэдэн һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэ дээшэлүүлхэ тухай хуулиин проектнүүдые депутат **Т. И. Глонти** сэхээр дэмжээ. Энэ эхэнэр Грузиин ССР-эй Элүүрые хамгаалгын министерствын врачнуудай мэргэжэл дээшэлүүлхэ институдай кафедрые даадаг юм. Хүн зониие медицинскэ талаар хангалга һайжаруулхын тулада манай оронд олон юумын хэгдэдэг байһые өөрынгөө республикын жэшээ дээрэһээ нүхэр Глонти харуулаа. Жэшээлхэдэ, Грузида мүнөө 14 мянга гаран врач, медицинскэ дунда эрдэмтэй 33 мянга гаран хүн хүдэлжэ байдаг. Городууд болон тосхонуудта һүүлэй жэлнүүдтэ олон больница, врачебнэ пунктнууд нээгдээ.

Областиин хүдөө ажахыда үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй түргэнөөр ургажа байһан тухай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ (Адыгейскэ автономито область) депутат **А. К. Беданоков** хөөрөө. Ленинэй нэрэмжэтэ артелиин ниитын ажахын хүгжэлтэһөө уламжалан мүнгэн олзо доходынь дээшэлнэ гээд тэрэ заагаа. Мүнгэн олзонь 1958 ондо 400 мянган түхэриг байгаа һаа, нёдондо жэлдэ 900 мянган түхэриг болоо. Энээнь мүнөө жэлдэ 1.200 мянга шахуу түхэриг болохо юм. Энэ хадаа колхозникуудые материально-ажаһуудалай талаар хангалгые һайжаруулжа байха арга олгохо байна.

Колхозно тосхоной ажалшадта пенси тогтоолго социалис байгуулалтын бата бэхи түгэлдэр хүсэтэй байһыень харуулна.

Колхозуудай гэшүүдтэ пенси болон тэдхэмжэ тогтоохо тухай, багшанар, врачнууд, хүн зониие хангалгада хабаададаг арадай ажахын бусад һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэ дээшэлүүлхэ тухай хуулиин проектнүүд совет арадай аша туһада бүрин тааралдана, энэ хадаа коммунис байгуулалтын программые бодотоор бэелүүлгэ болоно гээд Азербайджанай Компартиин Бакинска горкомой нэгэдэхи секретарь депутат **Н. И. Насруллаев** мэдүүлээ.

Үгэ хэлэгшын мэдээсэһэнэй ёһоор, гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын, коммунальна байрын ажахын, хүн зониие хангалгада хабаададаг бусад һалбаринуудай 240 мянга гаран хүдэлмэрилэгшэд мүнөө Азербайджанда бии юм. Энэ хадаа республикын арадай ажахыда хүдэлдэг бүхы хүнүүдэй дүрбэнэйнь нэгэ хуби шахуу болоно. Салин хүлһэ дээшэлүүлгын тэдэнэртэ ямар ехэ удха шанартай байһыень имэ баримтанууд гэршэлжэ үгэнэ. Багшанарай салин хүлһэнэй жэлэй фонд 14 миллион түхэригөөр, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй — 12 миллион түхэригөөр нэмэхэ байна.

Колхозникуудай пенсионно хангалга тухай асуудалые СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ зүбшэн хэлсэлгэ угаа ехэ гүрэн түрын удха шанартай гээд Шэтын областиин Кировэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ, депутат **Б. Мажиев** онсолон тэмдэглээ. Мүнгэн олзоһоо бэшэ, харин колхозой бүхы олзоһоо колхозникуудай пенсионно хангалгын фондо хэдэн процент оруулдаг байха тухай дурадхалые үгэ хэлэгшэ дэмжээ.

Өөрынгөө 16 жэлэй турша соо хүтэлбэрилжэ байһан колхозой амжалтанууд тухай нүхэр Мажиев хөөрөө. Энэ ажахы хони олоор үсхэбэрилхэһөө гадна, газар тарялан эрхилдэг, олзо доходынь жэлһээ жэлдэ ургажа, нёдондо 1.300 мянган түхэриг болоһон байгаа. Энэ хадаа культурно-ажаһуудалай барилга ехээр хэхэ, артелиие шухала техникээр хангаха арга олгоно. Энэ хадаа колхозникуудай ажалай түлөө тогтууритай һайн түлөөһэ үгэхэ арга олгоно. Үндэр наһатай, мүн инвалид болоходонь, тэдхэхэ тэжээхэ хүнөө алдахадань, артелиин гэшүүдтэ пенси тогтоолго энэ колхоздо бүри 1956—1957 онуудһаа эхилһэн байна. Колхозуудай гэшүүдтэ пенси болон тэдхэмжэ үгэхэ гүрэнэй нэгэн адли гурим тогтоолгые тон зүб гэжэ депутат тоолоно.

— КПСС-эй ЦК-гай сентябриин Пленумһээ хойшо Совет ороной хүдөө тосхонуудта тон ехэ хубилалтануудай болоһоной ашаар колхозно таряашадай социальна хангалтын тогтууритай гурим бии болгохо арга олгогдоо гээд депутат **У. Н. Зайнашев,** КПСС-эй XXII съездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ (Башкирай ССР) онсолон тэмдэглээ.

Колхозуудай гэшүүдтэ пенси тогтоохододоо тэгшэлэлгын гурим байха ёһогүй гэжэ нүхэр Зайнашев тоолоно. Тэрэнэй һанамжын ёһоор 20—25 мүн дээшэ жэлэй турша соо хүдэлһэн механизаторнууд болон малшадта эгээн ехэ пенси тогтоогдохо зэргэтэй болоно. Таба гү, али дээшэ үхибүүдые түрэжэ, 18 наһатай болоторинь хүмүүжүүлһэн эхэнэрнүүд колхозуудай гэшүүдтэ пенси тогтоохододоо хүнгэлэлтэ үгэхэ гэһэн статья хуулиин проект соо бии юм. Энэ статьяе тон зүбтэй гэжэ депутат тоолоно.

Колхозникуудта пенси тогтоохо хүдэлмэридэ олониитэ үргэнөөр хабаадуулагдаха ёһотой гэжэ үгэ хэлэгшэ һанамжална. Энээнтэй дашарамдуулагдан социальна тэдхэмжын органуудай хүдэлмэрилэгшэдэй үүргэ болон харюусалга дээшэлхэ болоно.

Украиныи ССР-эй Социальна тэдхэмжын министр-депутат **А. Ф. Федоров,** Эстониин ССР-эй М. Хярмай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ депутат **Э. Ю. Кортс,** Якадай АССР-эй багша депутат **М. Е. Эверстова,** Ханты-Мансийска национальна округой багша депутат **Н. Г. Косякова,** Таджигай ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо депутат **В. Е. Новичков,** Армениин профсоюзуудай республиканска соведэй түрүүлэгшэ депутат **С. В. Аракелян,** Туркмениин ССР-эй Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министр депутат **Р. А. Чарыев** гэгшэд Национальностьнуудай Соведэй заседани дээрэ мүн лэ үгэ хэлэһэн байна.

Нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэ Национальностьнуудай Соведэй үглөөнэй заседани дээрэ дүүргэгдээ.

ПАЛАТАНУУДАЙ ХАМТЫН ЗАСЕДАНИ

Кремлиин Ехэ ордон соо 16 часта СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй, Национальностьнуудай Соведэй хамтын заседани боложо. СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ **И. В. Спиридонов** түрүүлэгшээр һуугаа.

Ложодо нүхэд: **Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, А. И. Микоян, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, Н. С. Хрущев, Н. М. Шверник, В. В. Гришин, Л. Н. Ефремов, К. Т. Мазуров, В. П. Мжаванадзе, Ш. Р. Рашидов, П. Е. Шелест, Ю. В. Андропов, П. Н. Демичев, Л. Ф. Ильичев, В. И. Поляков, Б. Н. Пономарев, А. П. Рудаков, В. Н. Титов, А. Н. Шелепин,** СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүд болон СССР-эй правительствын гэшүүдэй ерэхэдэнь депутадууд, айлшад халуун альга ташалгаар амаршална.

Депутадуудаар, айлшадаар халуунаар угтагдаһан КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи Секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. С. Хрущев заседани дээрэ түгэсхэлэй үгэ хэлэбэ.

Һүүлээрнь СССР-эй Верховно Совет колхозуудай гэшүүдтэ пенси болон тэдхэмжэ үгэхэ тухай хуулиие баталан абалгатай дашарамдуулан, централизованно союзна пенсионно фондо колхозуудай олзо доходһоо орохо орошын гурим ба хэмжээн тухай дурадхалнуудые оруулха комиссие һунгаба.

Палатануудаараа ами амяараа депутадууд колхозуудай гэшүүдтэ пенси болон тэдхэмжэ үгэхэ тухай хуулиие нэгэн дуугаар баталан абана. Тэрэшэлэн гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын, коммунально-гэр байрын ажахын, худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой болон хүн зониие сэхэ хангажа байдаг арадай ажахын бусад һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэ дээшэлүүлхэ тухай хуули нэгэн дуугаар баталагдан абтана.

Нүхэр Н. С. Хрущевто үгэ үгтэнэ. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын уялгаһаа нүхэр Л. И. Брежневые сүлөөлхэ тухай дурадхал КПСС-эй ЦК-гай үмэнэһөө тэрэ оруулна. Юуб гэхэдэ, нүхэр Брежнев ЦК-гай секретарь байжа, ажал ябуулгаяа партиин Централна Комитедтэ бэелүүлээ һаань, дээрэ гэжэ КПСС-эй ЦК тоолоно. Нэгэн доро СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшээр нүхэр А. И. Микояниие һунгахые КПСС-эй ЦК-гай үмэнэһөө нүхэр Н. С. Хрущев дурадхана.

СССР-эй Верховно Совет нүхэр Л. И. Брежневые СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын уялгаһаа сүлөөлхэ тухай тогтоол абана.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшээр депутат А. И. Микояниие һунгаһан тухай тогтоол СССР-эй Верховно Совет нэгэн дуугаар баталан абана.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр А. И. Микоян КПСС-эй Централна Комитедтэ, Верховно Соведтэ үндэр этигэл найдабари үзүүлһэнэйнь түлөө халуун баяр хүргэнэ.

Нүхэр А. И. Микояниие СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын тушаалда һунгаһантай дашарамдуулан, СССР-эй Верховно Совет тэрэниие СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи Орлогшын уялгаһаа сүлөөлөө.

СССР-эй Верховно Совет сессиин зүбшэхэ зүйлнүүдэй хоёрдохи асуудалда — СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталалгада ороно. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. П. Георгадзе элидхэл хээ.

СССР-эй Верховно Совет сессинүүдэй хоорондо абтаһан СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые нэгэн дуугаар баталан абана.

Сессиин зүбшэхэ зүйлнүүд дүүрэа.

Депутадууд болон айлшад Национальностьнуудай Соведэй Гадаадын хэрэгүүдэй талаар комиссиин түрүүлэгшэ байһан, һая наһа бараһан депутат О. В. Куусиненай дурасхаалые хүл дээрээ бодожо хүндэлбэ.

Энээгээр СССР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй дүрбэдэхи сесси хүдэлмэреэ түгэсхэнэ.

(ТАСС).

СССР-эй Верховно Соведэй IV сессиин заседани дээрэ.

ТАСС-ай фотохронико.

ХАЛУУН БАЯСХАЛАН, БҮГЭДЫН ҺАЙШААЛ

Улам урматайгаар ажаллахабди

Колхозникуудта пенси, тэдхэмжэ үгэхэ тухай, мүн багшанарай, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй салин дээшэлүүлхэ тушаа СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэл радиогоор шагнажа, газетэдэ уншажа, бидэ хүдөөгэй ажалшад угаа ехээр баярлабабди. Энэ хадаа хүдөөгэй ажалшадай, нэн түрүүн колхозникуудай үнинһөө хойшо хүлеэжэ байһан шухала асуудал болоно.

Би 1928 ондо нютагтаа колхозой тогтоһон сагһаа хойшо хамтын ажалда ябаһан, хорёод жэлдэ колхозой түрүүлэгшэ, орлогшоор ажаллаһан байнаб. Мүнөө үбгэржэ, пенсидэ тараһаншье һаа, колхоздоо ажал хэжэ байһаарби.

Манай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд яһала баян дэлгэр байдалтай. Һүүлэй жэлнүүдтэ салин хүлһэн нилээд дээшэлэнхэй. Колхознай өөһэдын амаралгын гэртэй, үбгэрһэн, үтэлһэн хүнүүдтээ арга боломжын зэргээр туһалдаг, пенсишье тогтооһон байна. Теэд үнихэнэй хүдэлхэеэ болиһон олон үбгэд, хүгшэд пенси абадаггүй. Мүнөө үедэ колхозой үгэдэг пенси үшөөл бага, һарадаа 5—12 түхэриг болоно. Үргэхэ туһалагшагүй зарим хүнүүд бэрхэшээлтэйшье байдалда ородог.

Мүнөө колхозой бүхы олзо доходой 2 процент шахууень гүрэнэй нөөсэдэ оруулаад, колхозникуудай хамтын ажалда хэр зэргээр хандаһыень харалсажа, пенси тогтоохо гээшэ тон зүб гэжэ һананаб. Мүн тэжээхэ хүнөө алдаһан гэр бүлынхидтэ, үхибүүдтэ тэдхэмжэ үгэхэ, түрэхэ эхэнэрнүүдтэ, нарайлһан эхэнүүдтэ, инвалидуудта гүрэнэй зүгһөө мүнгэ түлэхэ бологдоно. Эдэ бүгэдэ арад зонойнгоо һуудал байдал һайжаруулха гэжэ манай партиин, Советскэ правительствын саг үргэлжэ оролдожо байһанайнь үшөө нэгэ гэршэ болоно гэжэ бидэнэр ойлгонобди. Мүн иимэ хэмжээ хараалха гээшэ Эхэ оронойнгоо экономико хүгжөөхэ, баялигынь арьбадхаха талаар һүүлэй жэлнүүдтэ бэелүүлэгдэһэн ехэ хүдэлмэриин аша үрэ мүн болоно.

Колхозникуудай хэр хүдэлһэниие, ямар салин хүлһэ абажа байһыень харалсажа, пенси тогтоодог болоходо хүнүүд ажал хэрэгтээ ондоохоноор хандадаг болохо байна.

Энэ жэлдэ орооһо тарянай, үбһэ ногооной тараса яһала һайн. Колхознай үбһэ хуряалгадаа жэгдэрэн оронтоо. Парти, правительствынгаа үндэр ехэ хайрада, тэдхэмжэдэ харюу болгон, колхозой гэшүүд үбгэн, залуугүй улам һайнаар ажаллажа, хамтынгаа ажал улам аша үрэ ехэтэй, олзо орошотой болгохын хойноһоо оролдохо байна.

Н. БАДМАЕВ,
колхозой гэшүүн.

Хяагтын үйлэдбэриин управлени.

Хараалагдаагүй хөөрэлдөөн

Салин хүлһэмнай заабол нэмэхэ байха гэжэ мэдэжэ байгаа һэмди. Теэд хэзээ нэмэхыень мэдэдэггүй бэлэйбди. Ажалай һүүлээр гэртээ ерээд, радиогоо дуугаргахадаа, тон танил, зүрхэ хүдэлгэмэ абяа соносходоо, гансата шагнаархааб. Никита Сергеевич эгээл тэрэ бидэнэрэй, библиотекарьнүүдэй, унинэй хүлеэһэн юумэн тухай элидхэжэ байба бшуу.

— Одоошье,—гэжэ зүрхэмни сохилоо бэлэй.

Үглөөдэрынь нүүдэл библиотекэтэй холын үбһэшэдэй отогто хүрэжэ, досоонь ороод, номоо хубаажа байхадам:

— Людмила Иннокентьевна, шарайтнай яагаал һаа ондоохон бэ?—гэжэ һонирхоо бшуу. Тиихэдэнь би өөрөөшье мэдэнгүй, боложо байгаа СССР-эй Верховно Соведэй сесси, Никита Сергеевичэй гүн удхата элидхэл тухай хөөрэшөөб. Тиигэжэ түсэбөөр хараалагдаагүй хөөрэлдөөн болоо ха юм. Һүүлдэнь салин хүлһэнэймни нэмэхэ болоһонтой дашарамдуулан намайе амаршалаа. Бишье тэдэниие амаршалааб.

Тэндэ суглараашадай шэг шарай адуулхадам, бултадаа нэгэл һаналда, нэгэл бодолдо эзэлэгдэнги байба. Бишье баһа «һайн даа, түрэл партимнай, үргэн ниитэ арад зон түхайгаа үнэн зүрхэнһөө анхаржа байдаг партимнай!»— гэжэ шэбшэбэб.

Л. ЯКИМОВА,
Зэдын аймагай Петропавловкын библиотекые даагша.

БҮХЫ ЮУМЫЕ ХҮНЭЙ АША ТУҺАДА, ХҮНЭЙ ЗОЛТОЙ ЖАРГАЛТАЙ БАЙХЫН ТУЛАДА

Бүгэдэ арадай ехэ дэбжэлтын боложо байһан үедэ СССР-эй Верховно Соведэй дүрбэдэхи сесси хүдэлмэреэ эхилээ. «Арадай байдал улам һайжаруулха талаар КПСС-эй Программые бэелүүлхэ хэмжээнүүд тухай» нүхэр Н. С. Хрущевой хэһэн элидхэлые манай ороной ажалшад угаа ехээр һаналаа ханан угтаһан байна. **Бүхы юумые хүнэй аша туһада, хүнэй золтой жаргалтай байхын тулада!** гэһэн манай партиин ленинскэ гол ёһон, коммунизмын агууехэ гол ёһон энэ гүнзэгы удхатай, тодо һонор элидхэл соо, депутадуудай хэлэһэн үгэнүүд соо шэнэ хүсэтэйгөөр элирхэйлэн мэдүүлэгдэнхэй.

Коммунис парти өөрынгөө Программые оролдосотойгоор, шууд сэхээр бэелүүлжэ, Эхэ оронойнгоо экономическа хүсэ шадалые бүхы хэмжээгээр бэхижүүлнэ, тэрэнэй национальна баялигые арьбадхана, арадай байдал улам һайжаруулна. КПСС-эй XXII съездын табиһан түүхэтэ зорилгонуудай амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байһанда бидэнэр омогорхохо эрхэтэйбди. Энээн тухай гүрэнэй засагай дээдэ органой зүбшэн хэлсэжэ байһан тон шухала асуудалнууд: колхозникуудта пенси болон тэдхэмжэ тогтоохо тухай, гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын, коммунальна байрын ажахын, худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой, хүн зониие хангалгада сэхэ хабаададаг бусад һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэ дээшэлүүлхэ тухай асуудалнууд үнэмшэтэйгөөр гэршэлжэ үгэнэ.

Олон миллион хүнүүдэй аша туһада хамаатай эдэ асуудалнуудые социалис экономико болон культурын хүсэтэ ехээр дэбжэһэнэй ашаар имагтал мүнөө бодотоор шиидхэхэ арга олгогдоо. Үнгэрһэн табан жэлэй турша соо промышленна продукци 58 процентээр нэмэ, харин түсэбэй ёһоор 51 процентээр нэмээхэ гэжэ хараалагдаһан байгаа. Хүдөө ажахые хүгжөөхын, газар тарялангай, мал ажалай продукци элбэгжүүлхын тулада манай оронд олон юумэ хэгдээ, хэгдэжэшье байһаар. Ороной хэрэглэмжые хангахын, нөөсэнүүдые байгуулхын тулада хэрэгтэй болохо зэргээрнь ороохо таряа ургуулан абаха бодото арга боломжо бии. Эдэ бүгэдэ совет хүнүүдые баясуулна, шэн зоригто ажалда тэдэниие зоригжуулна.

Индустриальна хүгжэлтынгөө талаар бидэнэр Америкын Холбоото Штадуудта орходоо гурба тухай дахин түргэнөөр урагшаа дабшанабди. Социалис үйлэдбэриин түргэнөөр ургаха тудам совет хүнүүд бүри һайнаар ажаһуудаг.

Бүхы ажалшадай ажабайдалые эгээн лэ хүнгэн болгохо, тэдэндэ ажана һайнаар ажаһууха арга олгохо тушаа научна бодомжонуудта таарууллгаар ниитын үйлэдбэриие үргэнөөр, ёһотойгоор лэ хүгжөөхэ, продуктнуудые хубаарилха арга боломжо имагтал социализм олгохо гэжэ агууехэ Ленин һургадаг һэн. Ленинэй захяае дүүргэлтэ болгодог парти хадаа социалис экономикые эсэшэ сусашагүйгөөр хүгжөөхэ, тэрэнэй үндэһөөр совет хүнүүдэй байдал улам һайжаруулха гээшэ нангин уялгамнай гэжэ тоолодог. **«Экономикые хүгжөөхэ, арадай байдал улам һайжаруулха гээшэ бидэнэртэ эгээн лэ шухала, эгээн лэ һонирхолтой политика, үзэл суртал боложо үгэнэ»** гэжэ нүхэр Н. С. Хрущев СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ элидхэл хэхэдээ хэлээ һэн.

Хүнэй шухалын шухала хэрэглэмжэнүүдые, социализмын гол ёһонуудые болон үг зорилгонуудые тоодоггүйл хүнүүд социалис общество дотор арадай байдалай һайжаралгые «буржуазин түхэлтэй бололго» гэжэ тооложо шадаха байна. Экономикые бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ, арадай байдал улам һайжаруулха хараа шэглэл баримталдагайнь түлөө КПСС-тэ халдан ороходоо, марксизмые ревизилэн шалганат, эдэ асуудалнуудые политикаһаа болон суртал бодолһоо үлүүдэ тоолоно гэжэ маанадые зэмэлхэдээ хитад лэ хүтэлбэрилэгшэд имэ термин гаргаһан байха юм. Иимэ зэмэлэлгэ хэжэ орохо гээшэ арадай хэрэглэмжэ болон аша туһые тоогоогүй, хүнүүд политика болон үзэл сурталаар һонирхохыйгоо урда тээ эдихэ, ууха, хубсалха, байратай байха ёһотой гэжэ тоолодог марксизм-ленинизмын үндэһэ һуурииие ойлгоогүй гэһэн удхатай болохо байна.

Ажал хэдэг хүн, тэрэнэй шухала аша туһа тухай, материальна болон соёл сурталайнь эрилтэнүүдые улам бүри хүсэдөөр хангаха тухай оролдолго—манай партиин, бүхы совет обществын хуули ёһон болоно. Иимэ ленинскэ анхарал оролдолгонууд СССР-эй Верховно Соведэй мүнөө зүбшэн хэлсэжэ байһан хуулиин проектнүүдһээ харагдана.

Хүдөөгэй ажалшадай пенсионно хангалгын нэгэн адли гуримые бүхы гүрэн доторөө байгуулха тухай нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэл соо найруулагдаһан дурадхалнууд угаа ехэ социально-политическэ удха шанартай. Манай оронд социальна хангалгын асуудалнуудые шиидхэлгэ—социализмын тон томо туйлалта болоно.

Пенси, наһатай болоходоо материальна талаар хангагдалга тухай капиталис орондохи ажалша-таряашан ойн зүүдөөшье оруулжа шадаха гээшэ аал? Тэндэхи жэжэ таряашан ажал хэжэ шадахаяа болиходоо заал һаа хохидолдо орожо, тон үгытэй ядуу, үлэсхэлэн байдалда дайрагдадаг. Имагтал социализмын эрхэ байдалда хүдөөгэй ажалшан ажал хэдэг бүхы хүнүүд шэнгеэр ерээдүй тухайдаа һанаагаа зобонгүй ябажа шадаха байна. Колхозникуудай пенсионно хангалгын нэгэн адли гурим бии болгохо тухай хуулиин проектые зүбшэхэһөө гадна, СССР-эй Верховно Совет хүн зониие хангалгада хабаададаг ажалшадай салин хүлһэ дээшэлүүлхэ тухай хуулиин проектые хаража үзэлсэнэ. Хамагай түрүүндэ үйлэдбэри дээрэ хүдэлэгшэдэй салин хүлһэ гуримшуулха, дээшэлүүлхэ талаар манайда олон юумэ хэгдээ. Үйлэдбэри дээрэ хүдэлэгшэдэй дунда зэргын салин хүлһэн һүүлшын табан жэлэй турша соо 13—25 процентээр дээшэлээ. Мүнөө үшөө 18 миллион хүн—ороной бүхы хүдэлмэришэд болон албанай хаагшадай дүрбэнэй нэгэ хуби шэнэ гуримаар салин абадаг болохонь.

Багша—коммунис обществын хүниие хүмүүжүүлэгдэнь партида эдэбхитэйгээр туһалагша манай орон дотор ехэ хүндэтэй юм. Ажалшадай элүүрые хамгаалгада хүсэ шадалаа зорюулдаг хүнүүдые арад үндэрөөр сэгнэдэг. Гэгээрэлэй, медицинын, коммунальна байрын ажахын, худалдаа наймаанай болон ниитын эдеэ хоолой бүхы үнэн сэхэ хүдэлмэрилэгшэдые совет хүнүүд хүндэлдэг. Тэдэнэй материальна байдал һайжаруулха талаар парти, правительствын хараалһан хэмжээнүүдые бүхы совет арад һайшаана.

Арадай байдал һайжаруулха талаар КПСС-эй Программые бэелүүлхэ зорилгоор Коммунис партиин болон Советскэ правительствын бэелүүлдэг политикые депутадуудтай хамта ехээр һайшаажа байһанаа манай ороной бүхы ажалшад элирхэйлэн мэдүүлнэ.

СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэһэн элидхэлдэ дэлхэйн олониитэ, бүхы оронуудай хэблэл гол анхаралаа хандуулна. «Советскэ правительствые толгойлогшо хуулиин хоёр проект үзэмжэдэ табиба. Дотоодынгоо байдалай талаар Москвагаа олон жэлэй турша соо баталан абадаг хэмжээнүүдһээ эгээн лэ горитойнуудынь боложсоно гээд шэнжэлэгшэд тоолоно» гэжэ Италиин «Мессаджеро» газетэ бэшэнэ. Н. С. Хрущевой үгэ соо найруулагдан хэлэгдэһэн хэмжээнүүд СССР-эй ажалшадай материальна байдалые шэнээр нилээд горитойгоор һайжаруулха байһыень социалис байгуулалтада дуратай бэшэ байдаг Америкынишье шэнжэлэгшэд мэдэрхэ баатай болоһон байна.

Арадай байдал улам һайжаруулха талаар эдэ болон бусад хэмжээнүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхын тулада ажалай бүтээсые шууд дээшэлүүлхэ хэрэгтэй гэжэ совет хүнүүд мэдэрнэ. Хүдэлмэрилэгшэ бүхэнэй бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха тудам общество бүхы ажалшадай ажабайдалые улам саашадань һайжаруулха ехэ арга боломжо олгоно. **Хүн бүхэн—обществодоо, общество хүн бүхэндэ!** Манай совет ороной ажабайдалай бата бэхи гол ёһон иимэ юм.

Арадай байдал тухай парти болон гүрэнэй оролдолгоор зоригжоһон совет хүнүүд коммунизм байгуулха асари ехэ программые амжалтатайгаар дүүргэхын тулада хүсэ шадалаа гамнахагүйл.

(«Правдын» июлиин 15-най түрүү бэшэг).

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур.
1964 оной июлиин 17.

УРГАСА ХАРУУҺАЛГА

НОГООН ЗУРУУДУУДАЙ ЭЗЭН

[Б]ИРО ЗУУРА ороhон ехэ уhатай [ш]ӧбүүд бороогой hүүлээр дахин [г]араад, агаар аргагүй тунгалаг [бол]хэн, газаршье угаагдаhандал шоройгүй, аятай зохид болоод-

...таарай үдын наранай шанга ха-... хүдэлжэ ябаhан тракторай ...дэн»—мотоорой халуун ольhон ...о нилээд аяшарhан Георгий [Але]сандрович одоолшье кабинынгаа ...и сонхо нээгээд, малгайгаа аба-... hарюун hэбшээндэ хүлэрhэн ...а сохюулна.

...йша хайшаа шугамдал сэхээр ...hэн кукурузын ногоон зурууд [ду]ндуур трактораа шадамараар ..., нилээд түргэн ябуулна. Куль-[тивато]рай hэрбээ хутаганууд куку-[рузы]н набшаhалиг эшэнүүдэй хоо-[ронд]уур шурган, ургажа байhан ...об үрмэдэhэ, хяаг үндэhөөрнь ...агүй отолоод гарашана. Харин [кук]урузын үшөө үнжэгэн нарай эшэ ...а ойроошье хүртөөгүй hууна. ...өөрөө дундуураа оройдоол 60—... сантиметр зайтай кукурузын эшэ ...ые культиваторай хутагада ...эзнгүй, буртаг үбhэ, үрмэдэhыень ...хэжэ гараха гээшэ тиимэшье ...эн хэрэг бэшэ. Тракторайнгаа ...онүүдые зуруудай эгээл тэг дун-... багаханшье хазайлгангүй, ...о наринаар залан ябаха ушартай ...оно бшуу.

...нэ талаар Георгий Болонев ни-... дүршэл шадабаритай болоhон [мех]анизатор. Мүнөө Бэшүүрэйнгээ ...хозой нэгэдэхи отделенидэ дүрбэ-... жэлээ таhалгаряагүй кукуру-...анаар хүдэлжэ ябана.

—Урда жэлнүүдтэ hанаhанда хү-... элбэг ехэ ургаса абажа үшөөл бирагдаагүй. Нёдондо сагай уларилай таарамжагүй байhанhаа боложо, гектарай 200 центнер тухай ургаса абаа hэм. Одоол мүнөө жэлдэ ургахань лэ гээшэ, хөөрхэйшни,—гэжэ Георгий Александрович урмашаhан нюдөөр таряалан руугаа харана.

Зүб лэ даа. Урдань иимэдэ кукурузын эшэ hаял газарhаа өөдэ бултайжа байдаг hаа, мүнөө тэрэнь хаа хаанагүй жэгдэ hайнаар гараад, ноб ногоон ургасаар газараа хушаад байна ха юм.

Теэд гансал хура бороогой хаhа сагтаа ороhон, урин дулаан байhан дээрэhээ кукурузын ургаса иимэ hайнаар эхи табяа гэхэ болоо hаа, буруу. Нүхэр Болонев өөрынгөө нэрэтэ баhа Георгий Симоновтэй хоюулан энэ хабарhаа хойшо кукуруза зүбөөр тариха, ургасынь хойноhоо харууhалха талаар ехэхэн хүдэлмэри хээ. Гектар бүридэ 15—20 тонно хуушан наг шэбхэ гаргаад, минеральна үтэгжүүлгэ бага зэргэ оруулалсажа, зохид хаhа сагтань таряа. Бүхы 200 га кукурузынгаа газар ургасынь гараагүйдэ нэгэ дахин борнойлоо. Удаань кукурузын эшэ набшын гаража байхада, хоёрдохёо борнойлhон. Юуб гэхэдэ, газарай хүрьhэнэй шииг нойто элбэгтэй байhан дээрэhээ абаhаар лэ ургасын дайсан—элдэб эсын үрмэдэhэн, буртаг үбhэн олоор гаража эхилээ бшуу.

—Хэрбээ хоёр дахин борнойлоогүй hаамнай, энэ буртаг үбhэн, хяаг мүнөө хүшэхүртэхэгүйгөөр гараха hэн. Жэшээнь, үсэгэлдэр борнойлhон газарташ үглөөниинь баhа буртаг үбhэн гараад байха. Тиихэдэнь культиватортай нүгөөдэ трактораа хойноhоонь табижа, буртаг үбhэндэ «өөдэ нара хараха, үндыхэ забда

үгэнгүй» hалгаа гээшэбди,—гэжэ нүхэр Болонев хөөрэнэ.

hаянай тэдэнэр хоёр трактораараа халуун наран, хура бороодошье тогтон торонгүй ябажа, 200 га ургасынгаа зурууд хоорондохие 5 үдэр соо нэгэ тээшэнь элдүүрилжэ дүүргээ. Кукурузынгаа эшэ набшын ехээр ургажа, культиваторай ябахын аргагүй болохоhоо урда, зурууд хоорондонь үшөө 1—2 дахин элдүүрилжэ, нэмэлтэ тэжээл—аммиагай селитрэ бага зэргэ оруулжа үрдихын тула баhал габшагай шангаар хүдэлнэ.

—Кукурузашье мүнөө үдэр хоногhоо байха, час бүхэндэ гэхээр өөдөө нэмэжэ захалба. Үглөөгүүр ерэхэдэш үсэгэлдэрэйхиhөө hураггүй үндэр болоод байнал,—гэжэ кукурузашад урматайгаар хөөрэлдэнэ.

Георгий Болоневой звеногойхид байгша ондо га бүриhөө 300—350 центнер ногоон эшэ набша заабол абаха зорилго урдаа табинхай. Мүн Бэшүүрэй совхозой бэшэншье кукурузашад бүхы 1100 гектар таряалан дээрэhээ элбэг баян ургаса абахын тула баhал үнэн зүрхэнhөө оролдожо байнад.

М. НАМЖИЛОВ.
Авторай фото.
Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлени.

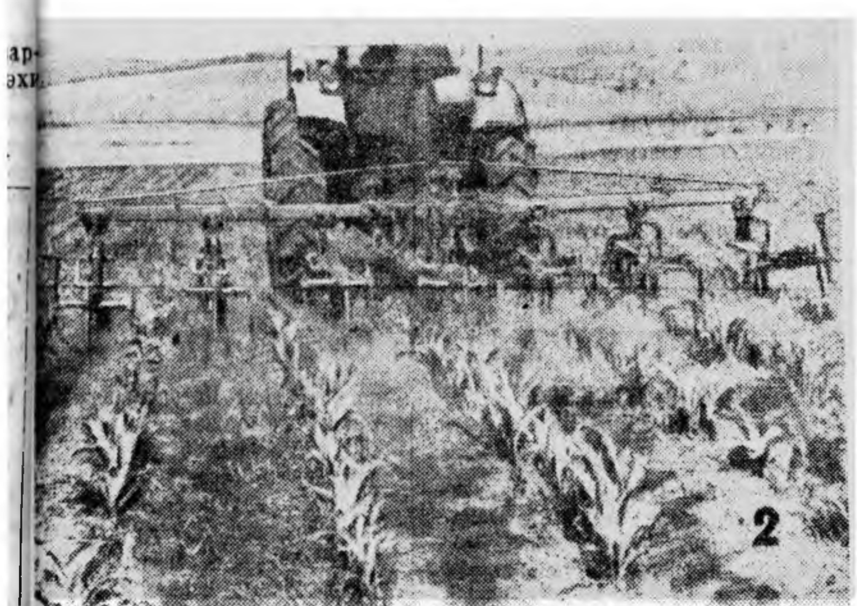

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: **1. Ногоон зуруудуудай эзэн Георгий Болонев (баруун гар тээхинь) совхозой главна агроном Владимир Коршуновтой ургаса харууhалха саашанхи ажал тухайгаа хөөрэлдэжэ байна. 2. Элдүүрилгэ, үшөө дахин элдүүрилгэ—буртаг үбhэндэ дуhалшье шииг нойто, өөдэлхэ забда үгэхэгүй.**

ЭЛДҮҮРИЛГЭ, ҮТЭГЖҮҮЛГЭ НЭГЭ ДОРО

«Миф» колхозой Зүлтэрын 3-дахи отделениин нүхэр И. Ф. Самойловой хүтэлбэридэг кукуруза ургуулагшадай звено 270 гектарта «полиин хатанине» тариhан юм.

hайса үтэгжүүлhэн, шииг нойтоор элбэг хүрьhэндэ кукурузын үрэhэн hуулгагдаhан тула даа мүнөө ехэ hайнаар ургажа байна. Бүхы таряаниинь нэгэ жэгдээр ургажа, ногоон набша намаата эшэнь 60—70 сантиметр ута болонхой, хайшаашье тэгшэ квадрадууд болон зурылдана.

Тус звеногой гэшүүд ургасынгаа гараадүй байхада, бултайгаадшье байхада хүрьhынь борнойгоор зөөлэрүүлhэн. hүүлэй үедэ зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэжэ дүүргэбэ. Тиихэдээ ургамалдаа минеральна үтэгжүүлгэ нэмэжэ оруулалсаhан байха юм. Зурууд хоорондын элдүүрилгэ, минеральна үтэгжүүлгэ оруулганда «МТЗ-50» гэжэ хоёр трактор хүсэд тухеэрэлгэтэйгээр ходо хүдэлжэ байдаг.

Тарилгынь мүнөө ургажа байhан үеые хараад байхада эдэ механизаторнууд гектар бүриhөө 400 центнер хүрэтэр силослогдохо набша намаа хуряажа абахаар байhаниинь дамжаггүй.

Б. ЧАГДУРОВ,
хүдөө бэшэгшэ.
Зэдын үйлэдбэриин управлени.

Түрүү бригадада —Улаан туг

Онохойн совхозой 4-дэхи тракторно-таряан ажалай бригадые Степан Кирсантьевич Белых хүтэлбэридэг юм. Тус бригадынхид тарилгаяа бэлэдхэл hайнтайгаар, богони болзорто дүүргээ. Механизаторнуудынь техникэ зэмсэгүүдээ бүтээсэтэйгээр ашаглана. Үнгэрhэн hарын дүнгөөр бригадын механизаторнууд зөөлэн хахалалгаар совхоз соогоо түрүү гаража, совхозойнгоо директи, партком болон хүдэлмэришэдэй комитедэй дамжуулгын Улаан тугта хүртэбэ.

Мүнөө механизаторнууд ажалдаа бүри урмашан ,ургаса харууhалгын хүдэлмэрие эмхитэйгээр үнгэргэжэ байна.

С. БАЕНДУЕВ,
Улаан-Үдын хүдөөгэй парткомой инструктор-партэмхидхэгшэ.

Арбан жэлэй туршада

hаалишан Дулма-Сүрэн Цыдыпова 10 гаран жэлдэ «Коммунизм» колхозойнгоо hаалиин фермэдэ хүдэлнэ. Нёдондо энэ hаалишан мүрысөөндэ эрхимлээ hэн. Мүнөөшье урданайнгаа түйлалтые алданагүй.

Жэлэй эхинhээ хойшо хорёод мянган килограмм гэхэ гү, али үнеэн бүриhөө 800 гаран килограмм hү haaгаа. 1964 ондо 4000 килограмм hү hааха уялгаа амжалтатайгаар бэелүүлнэ.

Д. ЦЫРЕМПИЛОВ,
хүдөө бэшэгшэ.
Зэдын управлени.

Владимир Марицович Ович дүй дүршэл ехэтэй болоhон шофер. Тэрэ 10-аад шахуу жэл автомашина жолоодохо зуураа, арад зондо шухала хэрэгтэй эд бараа нилээд зөөгөө юм бэзэ. Мүнөө нүхэр Ович Анаагай совхозой hаалиин 3 фермэhээ hү хоёрдохи жэлээ зөөжэ байнхай. Үдэр бүри дүрбэн эрьесэ хэдэг. Тингэжэ үдэрэй 6 мянгаад килограмм hү Хориин тоhоной заводто саг болзор соонь абаашадаг. Тэрэнэй асарhан hүн эрхим шанартай гэжэ сэгнэлтэ абадаг. Тиимэшье байнгүй яаха hэм. Владимир Марицович hү эюўлдэг hабаяа хододоо сэбэр байлгадаг ха юм. Тэрэнhээ гадна hаалишадай хүнэг болон бидонуудые саг үргэлжэ ариг сэбэр байлгуулхын түлөө ехэхэн оролдолго гаргадаг. Хүнэгүүдээ мүртэй hайн угаадаггүй зарим нэгэн залихай hаалишадай урда шангахан эрилтэ табидаг байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. М. Ович Анаагай совхозой hаалиин 1-дэхи гүүртэhээ үглөөнэй hааhан hү абаашахаяа ерээд байна.

Ц. БАБУШЕЕВЭЙ фото.
Хори.

Хэблэлэй шэнжэлэл

ХООҺОН ҮРЯАЛАЙ ХҮЛ БОГОНИ

Хүхэ ногооной хүсэтэйдэ үхэр малайнгаа шэгнүүриин татасые зуун хоногто зуун килограммаар нэмээе гэhэн уряал зунай бэлшээриин эхилхэhээ республикымнай малшадай дунда дэлгэржэ эхилээ hааб даа. Иимэ тодорхой аад, харюусалга ехэтэй зорилго миил hанааhаа абтаагүй, харин Хүдэриин совхозой мал адуулагшад нүхэд П. К. Ломоносов, С. С. Гуляев гэгшэдэй ажалай баян дүй дүршэлөөр тодорhон үүсхэл hэн. Малые бэлшээн таргалуулха түрүү онол арга хэрэглэдэг эдэ нүхэдэй жэшээе халан абагшадай тоо хаа хаанагүй олошорно. Олоной энэ hайн hайхан хүсэлые дэмжэн, бүри үргэнөөр социалис мүрысөө эмхидхэхэ, түрүүшүүлэй зэргэдэ шалгаран гарагшадай хүдэлмэриин дүн согсолон, саашаданъ дэлгэрүүлхэ гээшэ үйлэдбэриин управленинүүдэй газетэнүүдэй нэгэн шухала зорилго мүн.

Бүхы Буряад орон дотор суурхуулhан замай залуурshад нүхэр П. К. Ломоносов, С. С. Гуляев гэгшэдэйнгээ ажалай дүй дүршэл тухай Хяагтын хүдөөгэй парткомой, аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй орган—**«Ленинэй туг»** газетэ хэр зэргэ бэшэнэ гээшэб? Тиин энэ газетые ирахада тон hанаhанда хүрэхэгүй байдал харагдана. Тус газетын редакци республикын хэблэлэй бэшэжэ эхилхэhээ урда тээ өөhэдынгөө аймагай түрүү мал адуулагшад Ломоносов, Гуляев тухай мэдээ, дуулаагүй байбашье hэн гэлэй даа. Теэд мүнөө эдэ нүхэдэй ажал хэрэг тухайнь бүхы Буряад орон соо мэдээжэ болоод байхаданьшье, социалис уялгаяа өөhэдэйнь ямар гэгшээр дүүргэжэ байhан тухай, али ажахынуудта хэд малшадай тэдэнэрэй жэшээе халан абаhан тухай «Ленинэй туг» мүнөө хүрэтэр дэлгэрэнгы нэгэшье материал толилоогүй. Мал бэлшээн таргалуулха тушаа хаа-яа бэшэхэдээ, газетэ юрэнхы удхатай богони мэдээсэлнүүдээр хизаарлана. Эндэ жэшээ болгон иимэ баримта харуулая.

Июниин 9-нэй номерой түрүү бэшэг соо иигэжэ хэлэгдэнэ:

«Майн эсэстэ республикын газетэнүүдэй хуудаhанууд дээрэ «100 үдэртэ—100 килограммаар нэмээнэ» гэжэ статья толилогдоо hэн. Эндэ бэлшээн таргалуулагдаха гүүртын мал адуулагшадай дүй дүршэл тухай бэшэгдэhэн байгаа.

Энэ дүршэл юу харуулнаб? Бэлшээн таргалуулагдаха үеын үдэр бүхэндэ эбэртэ малай тус бүриин шэгнүүрые килограмм ба үшөөшье дээшэ нэмээжэ болохо байhан тухай нэн түрүүн эндэ хэлэгдэнэ. Жэшээнь, үнгэрhэн жэлдэ Хүдэриин совхозой мал адуулагшад П. К. Ломоносов, С. Гуляев гэгшэд зунай туршада 146 толгой залуу эбэртэ бодо малай толгой бүриин шэгнүүрые сүүдхэдээ дунда зэргээр 1037 граммаар нэмээhэн байна. Малаа бэлшээн, түргөөр таргалуулха шадабаритан колхоз совхоз бүхэндэ бии...»

Тэдэнэр ... Республикын газетэнүүдтэ статья бэшэ, харин бүхэли хуудаhан имагтал Ломоносов Гуляев хоёрой ажалай дүй дүршэл тухайда зорюулагдажа гараа hааб даа. Энээн тушаа хожомдожошье hаа бэшэжэ забдахадаа, газетэ тон хяhамаар хандана. Нютаганнгаа түрүүшүүл Ломоносов, Гуляев гэгшэдэйнгээ түлөө омогорхонгёор, тоб байса, тодо hайнаар уншагшадтаа мэдээсэхын орондо, түрүү бэшэг соогоо иигэжэ халта хэлээд, саашадаа газетэ тэдэнэр тухайгаа огто дурдаагүй.

Малаа hайнаар бэлшээн таргалуулдаг хүнүүд ажахы бүхэндэ бии гэhэн хадаа, али ондоо үхэршэдэй ажал тухай бэшээ аабы гэжэ газетэдэ эдэрхэдэ, тэрэшье дайралданагүй. Гансашье мал адуулагшадай бэшэ, мүн бусад ажалай түрүүшүүлэй хүдэлмэриин шэнэ онол арга, дүй дүршэл тушаа газетэ тон багаар бэшэнэ гэжэ тэмдэглэлтэй.

Тиин эндэ hая, июлиин 7-нойнгоо номерто газетын хүдэлмэрилэгшэд мал адуулагшад тухай ээлжээтэ дурдалга хэбэ. Тиихэдээ хэндэшье туhагүй, юрэнхы иимэ үгүүлэл бардаба:

«Малые бэлшээн ба шахан таргалуулга. 100 үдэртэ—100 килограмм нэмэлтэ шэгнүүрэй түлөө колхоз, совхозуудай малшад оролдоно».

Эдэ хооhон, мухар үгэнүүдтэ уншагшадай анхарал татахын тэдысэ али тодо болгожо үшөө хүреэлhэн байха юм. Удха, hонирхол муутай юумые хэдышье газааhаань гоёгоо, сардаа hаа, зондо абхуулаастай болоожо үгэдэггүй hэн гүб даа. Энээн тухай «Ленинэй тугай» редакциинхидшье өөhэдөө сохом hайн мэдэдэг.

«Энэмнай миил юрэнхы уряалнууд гээшэ. Энэ юрын уряалнууд мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй ухаан бодолдо бүхөөр хадуурганагүй, тэдэниие урдахи зорилгонуудтань шэглүүлнэгүй» гэжэ газетын февралиин нэгэ номерой түрүү бэшэг соо уншанабди.

Түрүү ажалшадай дүй дүршэлдэ анхаралтайгаар хандажа, үргэн ниитэ зоной дунда дэлгэрүүлхэ гэжэ ходо оролдожо байдаг hаа, Хяагтын газетын хүдэлмэрилэгшэд республика дотороо сууда гараhан замайнгаа залууршадые иигэжэ тойрожо гарахагүй hэн. Хахад жэлэй мүрысөөнэй дүнгөөр Хүдэриин совхозойхид мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ тушааха талаар үйлэдбэриин управлени соо түрүү hуурида гаража, республикын Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдээ. Хүдэриинхидэй энэ амжалтада суута мал адуулагшад нүхэд Ломоносов, Гуляев гэгшэдэй хубитань ехэ. Теэд эдэ нүхэд шэнги шударгы бэрхэшүүл, ажалдаа hайн дүй дүршэлтэй болоhон бэшэ малшадшье Хяагтын аймагта бии. Эдээн тушаа «Ленинэй туг» газетэ хаа-яа миил дурдаад байхаяа болижо, дэлгэрэнгыгээр бэшэдэг, тунхагладаг болохо бээзэ гэжэ найдагдана.

ЗАЙГААД ЯБАХАДА УРДА ОРОГДОХО ГҮ?

[Хэ]жэнгын совхозой [х]үтэлбэрилэгшэдэй **анхаралда**

— Манай фермэ гол түлэб хонин [м]ал эрхилдэг тусхай мэргэжэлтэй [б]оложо байhан ажахы юм,—гээд Хэ[ж]энгын совхозой 3-дахи фермын хү[тэ]лбэрилэгшэд абаhаар лэ хэлэдэг [б]эшэ. Эндэ эрхимээр хүдэлдэг хони[ш]одшье бии. Жэшээнь, хонишон Га[ли]ля Гарифулина энэ жэлдэ 100 эхэ [х]онин бүриhөө 100 хурьга, Цымпил[м]а Цыденова, Шима Ванжилова гэг[ш]эд 85—90 хурьга абанхай. Яhала [h]айнаар хүдэлдэг бусадшье хонишод [эн]дэмнай байха.

Гэбэшье, түйлаhан зарим тэды ам[жа]лтаараа hанаагаа амаршоод, ерэхэ [ж]эл тухайгаа огто мартажархёод, [h]аа амар hуудаг хүтэлбэрилэгшэд [бо]лон хонишод эндэмнай бии. Хэнэй[ш]ье мэдэhээр эхэ хонидые үрэжүүлхэ [ү]г газаа орожо ерээ ха юм. Тиигэн[hэ]эhээ мүнөө болотороо олонхи отара[н]уудай эхэ хонид хурьгадhаа таhа[р]гдаагүй байhаар. Мүнөө үни хада [б]үри hара урда энэ хүдэлмэри бү[тэ]эгдэhэн байха байгаа бшуу.

Энээнhээ боложо, эхэ хонид тон [т]уранхайнууд, хүсэ шадалаа заашье [h]аагүй. Юундэ хурьгадые эхэhээнь [т]аhалнагүйб? Хүн дуталдаа гү? Үгы даа. Эхэ хонидой отара бүхэндэ 3—4 хүн хүдэлжэ байдаг. Тэдэнэй нэгэниинь хурьгадаа илгаад адуулхадаа ядахагүй. Оролдоhон хүнүүд тиигэнэ бшуу. Жэшээнь, нүхэр Гарифулина хурьгадаа эхэhээнь үни таhаланхай, тэдэнээ амяарайнь адуулжа ябадаг. Бэшэ хонишод юундэ аргаа бэдэрнэгүй гээшэб?!

Хүндыдэ, Улайха харгы дээрэ Цымпилма Цыденовагай даадаг отара байрладаг. Тэрэ отарые 4 хүн харюулдаг. Хүнэй хүрэжэ ядадаг hаань, нүхэр Цыденова хонидоо адуулалсаха байгаа бшуу. Харин тэрэ нүхэрнай нүгөө гурбандаа хамаг ажалаа хаяжархёод, зун болоhонhоо хойшо иишэ тиишээ зайгаад лэ сагаа үнгэргэдэг. Мүнөөшье Ашангын аршаанда ошонхой.

Фермын хүтэлбэрилэгшэдшье хонидойнгоо байдал тушаа анхардаггүй, хиналта огто хэдэггүй. Мүнөөл малаа hайнаар адуулаагүй хадаа, хэзээ хонидоо таргалуулха, үрэжүүлгэдэ бэлдэхэ юм. Зохисотой хэмжээ бүри hаяар абахаар болоол.

Хонишодой байдал дээрэ үшөө нэгэ ехэ дутагдал бии. Бригада бүхэн даажа абаhан сабшалантай. Хонидоо хонишод өөhэдөөл үбhөөр хангаха уялгатай. Харин үбhэ хуряалгын хаhын хүсэд ороод байбашье hаань, эндэхид энээн тушаа hанаашалаашьегүй байха. Гэнтэ унтаhанаа hэриhэндэл косилкануудаа заhаха гэхэдэнь, тэдэнь ехээр эбдэршэнхэй, дутуу юумэнь олон, бүри hаяар бүтэхөөр бэшэ байшоо.

Гадна, нёдондо үбhэ хуряалга дээрэ хэрэглэгдэhэн тармуур, волокуша, үбhэ hүрилдэг тухеэрэлгэнүүд баhал хуу hандархай. Тэдэниие заhабарилха тушаа анхархашье хүн байхагүй. Кузница шадар юун хэгдэжэ байhан тухайнь hонирхохо, тэндэхи хүдэлмэри хинахашье хүн үзэгдэнэгүй.

Эдэ хоёр дутагдал тухай эндэ дурдаhан ушар хадаа иимэ байна. Хонин hүрэг үдхэдэг фермэ нэрэтэй байгаад, мал үсхэбэрилгын гол шухала асуудалнууд болохо—үрэжүүлгэ тэжээл бэлэдхэлгэ хоёрто иигэжэ хандалтай гээшэ гү гэжэ сэхэ асуултай болоод байна. Энээндэ Хэжэнгын совхозой хүтэлбэрилэгшэд харюусана бэзэ.

Б. БАЗАРЖАПОВ,
хүдөө бэшэгшэ.
Хориин үйлэдбэриин управлени.

БАГША ГЭҺЭН СОЛОТОЙ...

ОЧЕРК

Багша хүн бусад хүнүүдhээ юу[г]ээрээшьеб даа илгараад лэ байдаг. [Б]агша хүнтэй уулзаад, оройдоо та[н]ихагүй, түрүүшынхеэ хаража бай[г]ашье, нэгэ хэдэн үгэ андалдахадаал, [т]эрэнэйнгээ багша байhыень мэдээд [а]бхихош. Харин ямар тиимэ ондоо [и]лгарма шэнжэтэй байhыень онсолон [э]хэ нэрлэхын аргагүй. Иарин нягта [х]үбсаhaараа гү, хүнтэй таатай зохи[с]оор дуугаралсадаг маягаараа гү, али [у]рдаhааш нэбтэ харама шэнжэлхы [н]юдөөрөө гү—юрэдөөл, илгараад лэ [б]айдаг.

Багшын ажал гээшэ мүнөө үеын[х]ие болбосорол хүгжэлтые, эрдэм [у]хаае, түрэлхидэй хүүгэдтээ дурлаха [с]эдьхэлые, ангуушанай адагууша [ш]энжые бээдээ абажа ябаhан хүнэй [а]жал мүн.

Иимэ хүнэй хажууда байхадаа [з]алуудгүй бээ шэмхэдэhэнш хүрэ[э]д, hургуулида шаби ябаhан үешни [г]анхэнээр hанагдаадхиха.

Мухар-Шэбэрэй Хошуун-Үзүүрэй [н]айман жэлэй hургуулиин багша Шэ[р]эб Эрдынеевич Эрдынеев эгээл иимэ [с]овет үеын олон багшанарай нэгэн [ю]м. Шэрэб Эрдынеевич, бүхы багша[н]ар мэтэ, сээжэ зүрхэнэйнгөө ольhые, [э]рдэм ухаанайнгаа дээжые сүмөөрнь [у]лаан бургааhандал түргөөр ургажа [я]баа үхибүүдые—коммунизмын ерээдүйн барилгашадые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ зорюулдаг байна.

Шэрэб Эрдынеевич аяар гушан гурбан жэлэй туршада hургуулида, хүндэ хүшэр, харюусалгатайшье, хүндэтэйшье багшын ажал эрхилнэ. Гушан гурбан жэл... Энэмнай гурбан жэл бэшэ ха юм даа. Гушан гурбан жэлдэ гүлмэрхэн заахан зондо ухаа заажа, гарынь ганзагада, хүлынь дүрөөдэ хүргэжэ табиха гээшэмнай нээрээ яаха аргагүй харюусалгатай, сэгнэшэгүй хүндэтэй ажал хүдэлмэри даа.

Үнэхөөрөөшье! Гуша гаран жэлдэ үхибүүдэй шаг шууяан соо хэды шэнээн тэсэмгэй уужам сэдьхэлтэй байха хэрэгтэй гээшэб! Теэд багшын хүдэлмэри гансахан ном заадагаар хизаарлагдадаг бэшэ ха юм. hурагшадай дунда хурса hүбэлгэншье, мохоо модохишье үхибүүд байдаг. Хэды hүбэлгэн хурса байгаашье hаа, үхибүүнэй тоомоо таhаралгань диилэхээ hанахаа ядахагүй. Тиимэhээ багша гээшэ үхибүүн бүхэнэй муу hайн зан абариие мэдэжэ абаад, тус тустань онсо ондо ондоогоор хандадаг. Иигэжэ үхибүүдэй аяынь оложо хандаагүй hаа, тэдэнэйнгээ hайн зангыень наашань тобойлгон гаргаагүй hаа, ехэ юумэ ойлгуулха, зүб замдань оруулха гээшэ бэрхэтэйхэн хэрэг ааб даа.

Теэд үхибүүдэй хүмүүжэл, hуралсал, hуралсалынь гансахан багшанарhаа, hургуулиhаа дулдыдадаг бэшэ гээшэ бэзэ. Үхибүүдэй оршон байhан ниитэ эрхэ байдал, түрэлхидэйнь ажабайдал, тэдэнэй абари зан hуралсалдань, хүмүүжүүлхы оролдолгодонь ехэхэн нүлөө үзүүлдэг.

Эгээн тиимэhээ Шэрэб Эрдынеевич Эрдынеев үхибүүдэй гол хүмүүжэлэй гуламта болодог гэр бүлын байдалаар ехэтэ hонирходог байна. hургуулида хүдэлмэрилжэ, багшалжа, директорэй үүргэ дүүргэжэ байха үедөө Шэрэб Эрдынеевич ехэхэн эдэбхитэйгээр ниитэ колхозой ажал хэрэгтэ хабаадалсадаг, олон жэлдэ партийна организациин секретаряар хүдэлмэрилhэн байна. Ажахын хэрэгтэ хабаадалсаха, үргэн олон колхознигуудай дунда ажаллаха гээшэ hургуулиинь, багшынь ажалда, үхибүүдые hургаха, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэнь айхабтар туhатай байгаа. Иигэжэ түрэлхид—колхознигуудай соёл сурталай, олониитын ушар ёhоной хүмүүжэл, мүн үхибүүдэй hуралсал болон хүмүүжэл нилээд удаан саг соо нэгэ гарта байба. Энэ үедэ hургуули түрэлхид хоёрой хоорондохи холбоо бата бэхи болоо бэлэй. Түрэлхид hургуулиин ажабайдалаар hонирходог, үхибүүдэйнгээ hайнаар hурахын тулада анхарал оролдолго гаргадаг байна. Иимэ харюусалга ехэтэй ажалаа өөмөөгүйгөөр ябуулhанайнгаа ашаар Ш. Э. Эрдынеев нютагаархинайнгаа дунда ехэ хүндэтэй болонхой. Гансахан үхибүүдэй hуралсалай гү, али тэдэнэйнгээ ерээдүйн хэрэгээр бэшэ, мүн хубиингаа хэрэгээр колхознигууд Шэрэб Эрдынеевичтэ ерэдэг, зүбшөөл абадаг.

Энэмнай hайн hайхан шэнжэтэй хани барисаан мүн. Энэ гайхалгүй. Иимэ байха зэргэтэй ааб даа. hургуули гээшэ артелиин үхибүүдые хүмүүжүүлжэ, ерээдүйн малшадые, механизаторнуудые, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые бэлдэнэ ха юм. Эндэмнай үзэл бодолоороо сэбэр сэхэ, эрдэм hургууляараа баян хүнүүд байха зэргэтэй бшуу. Эдир залуу hургуулиинхид мүнөө үедэ «Знамя Ленина» колхозой гэшүүдэй хэжэ, байгуулжа байhан ажал хэрэгые үргэлжэлүүлхэ бодото халаан бшуу. Эгээл тиимэhээ Шэрэб Эрдынеевич hургуулиинхидай ажалай хүмүүжэлдэ айхабтар ехэ анхарал хандуулдаг байна. Ажалай багша Сультим Чимитович Чимитовэй хүтэлбэри доро hургуулиин үхибүүд үйлэдбэриингөө хэшээлые колхозой мал ажалай фермэнүүд дээрэ, машина тракторай мастерской соо, таряалан дээрэ үнгэргэдэг. Зунайнгаа амаралтын үедэ классай hурагшад колхозойнгоо ажалда хабаадажа, ехэ наhатанда туhалдаг. Энэ жэлдэшье Хошуун-Үзүүрэй hургуулиин шабинар ехэ юумэ хэжэ байна. Артелиин механик Дамбажаб Эрдынеевэй ударидалгаар электрын галаар хони хайшалха мэргэжэлдэ шуумар түргөөр hуралсаад, 6-дахи классай hурагшад Володя Иванов, Света Гармаева, 8-дахи классай Дулма Санжиева, 9-дэхи классай Жэмбэ Добчинов, Баяр Эрдынеев болон бусад ехэ шуналтайгаар хони хайшалнад. Тиихэдэ 8-дахи классай hурагша Лубсан Дамбажапов трактор шудалаа, абадаа заалгажа, зунайнгаа амаралтын үедэ дархашуулай бригадада хүдэлмэрилнэ. Мүн лэ hурагшад Толя, Баяр Будажаповтан, Бадма Доржиев, Баяр Ринчино болон бусад hургуулидаа түлеэ бэлдэхэ хүдэлмэридэ хабаадажа, үрэ дүн харуулаа.

Урган ябаа үхибүүдые хүмүүжүүлхэ талаар дүй дүршэл ехэтэй, бэлэдхэл hайнтай багша байhан тулада Ш. Э. Эрдынеев залуу багшанартаа мэргэжэл шадабаряа дамжуулан үгэдэг, ядалсаhан газартань туhа хүргэдэг байха юм. Гуша гаран жэлдэ суглуулhан эрдэм мэдэсээ, дүй дүршэлөө гансахан өөрынгөө hургуули дотор нэбтэрүүлдэг бэшэ, харин бүхы республикынгаа багшанартай хубаалдадаг байна. Баян дүй дүршэлэйнгөө үндэhэ баримталан Шэрэб Эрдынеевич республикынгаа hургуулинуудта заагдаха буряад хэлэ бэшэгэй ном зохёон бэшэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байна. Гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд, үнинэй багшанар А. А. Аюрзанайн, С. И. Сампилова гэгшэдтэй хамта 1963 ондо 3-дахи класста үзэхэ «Түрэлхи хэлэн» гэhэн ном гаргаа.

Шэрэб Эрдынеевич Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнда хабаадалсаhан намтартай. Дүрбэн жэл хахад соо албанда ябаhанайнгаа hүүлээр, 1946 ондо гэр бүлынгөө байhан Бар нютаг бусажа ерэбэ. Тэрэ ерэhэн жэлдэ Бар тосхондо дүшөөд hурагшадтай бээ даанхай эхин hургуули эмхидхээ hэн .Энэ эхин hургуулиин hуури дээрэ 1962—1963 онуудта найман жэлэй hургуули эмхидхэгдээ. Найман жэлэй hургуули бии болгохо талаар Шэрэб Эрдынеевич Эрдынеев ехэхэн ажал хүдэлмэри хэhэн байна. Халуун уhаар дулаасуулагдадаг hургуулиин томо байшан, хамтын байра, эдеэ хоол бэлдэхэ, багшанарай байра түбхинүүлхэhээ эхилээд, хамаг жэжэ божо ажахын асуудалнуудые hургуулиин директор Ш. Э. Эрдынеев шиидхэдэг юм. Эдэ бүгэдэ барилганууд хэды богонихон болзор соо бодхоогдобошье, шадамар хүтэлбэрилэгшын ударидалга доро ябуулагдаhан тула hайн шанартайгаар бүтэhэн байна.

Дүй дүршэл ехэтэй багшын, hургуулиин директорэй гол хүдэлмэри—үхибүүдэй hуралсал, хүмүүжэл болоно. hурагшадай номоо үзэхэдэ, эрдэм мэдэсээ харуулдаг талань жэл бүри 98—99 хуби болодог. hургуулиин 283 hурагшад соохоо 220 шабинар дандаа «hайн», «эрхим» гэhэн сэгнэлтэтэйгээр hуралсадаг.

Үни удаан жэлдэ үрэ дүн ехэтэйгээр хүдэлмэрилhэнэйнгөө түлөө Ш. Э. Эрдынеев республикынгаа Гэгээрэлэй министерствын болон Верховно Соведэй Хүндэлэлэй грамотануудаар олон дахин шагнагдаhан, 1961 ондо Буряадай АССР-эй габьяата багша гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэhэн байна.

Мүнөө Ш. Э. Эрдынеев зургаадахи арбанайнгаа замаар алхалжа ябабашье, хүсэл зоригжол ехэтэй, эдэбхитэйгээр ажаллажа байна.

Эдэ үдэрнүүдтэ боложо дүүрэhэн СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ нүхэр Н. С. Хрущев «...хүн бүхэмнай өөhэдынгөө багшанарые зүрхэндөө эгээл дүтэ hанажа ябаха зуураа, тэдэнэй анхарал оролдолгые, абари зангые, hайн hайхан зүбшэлые, шангаар зэмэлhыеншье мартадаггүй. Тиимэ багша зол хубитай, тэрэнэй хэhэн ажал хүн зоной дунда хэзээдэшье мартагдахагүй»,—гэжэ хэлээ hэн.

Иимэл багшанарай нэгэн Шэрэб Эрдынеевич мүн гэхэдэ тон зүбтэй даа.

Гунга ЧИМИТОВ.
Мухар-Шэбэр.

Монголой литературын долоон хоног дүүрэбэ

ШЭН СЭДЬХЭЛЬЭЭ БАЯРЛААБДИ

Аха дүү Монгол арадай литературын долоон хоног Буряад орондомнай боложо дүүрэбэ. Хоёр арадай аха дүүгэй холбоо барисаа бэхижүүлхэ хэрэгтэ үшөө нэгэ шата болохо эдэ үдэрнүүдэй хэр зэргэ үнгэрһэн тухай асуудалтайгаар манай корреспондентнүүд Монголой уран зохёолшодой холбооной түрүүлэгшэ, МНРП-гэй ЦК-гай гэшүүн, Монголой Арадай Ехэ хуралай депутат Сономын Удвалда хандаһан байна. Нүхэр С. Удвалай үгэһэн харюунууд доро толилогдобо.

Манай корреспондентнүүд: Монгол литературын долоон хоног манай Буряадта хэр үнгэрбэ гээшэб?

С. Удвал: Монголой литературын долоон хоног элдин һайхан Буряад орондо амжалтатайгаар үнгэрөө. Энэ хадаа совет, монгол арадуудай, тэрэ тоодо монгол, буряад арадуудай хоорондохи соёлой талаар хани харилсаанай шэнэ, ехэ һайшаалта шата болохо, манай арадуудай хани харилсаанай түүхэдэ мүр үлээхэ байһаниинь дамжаггүй гээд би һананаб. Гэхэ зуура, энэ хэрэгтэ Буряадай уран зохёолшодой нилээд үүргэтэй байһан тухай дурдангүй гарамаар бэшэ. Манай гуурһанай ханинар үнинһөө хойшо Монгол уран зохёолшодой бүтээлнүүдые ородшье, буряадшье хэлэн дээрэ оршуулжа, совет арадай дунда нэбтэрүүлхэ талаар хододоо абьяас гаргадаг байһан. Монгол уран зохёолшод энээнэйнь түлөө буряад нүхэдтөө талархалаа хододоо элирхэйлдэг юм, мүнөөшье бидэ элирхэйлнэбди. Буряадай уран зохёолшодой холбоондо болоһон уулзалга энээниие гэршэлжэ үгэнэ. Тэндэ сэдьхэл зүрхэнэй, һайн нүхэрэй хөөрэлдөөн болоһон, олон асуудалнуудаар һаналаа андалдаһан байнабди. Иимэ нүхэр ёһоной хани харилсаамнай саашадаа улам үргэжэхэ, һонирхолтой болохо байһандань ямаршье һэжэг түрэнэгүйбди. Энээнэй нэгэ гэршэ хадаа амжалтатайгаар үнгэрһэн монгол литературын долоон хоног мүн болоно.

Манай корреспондентнүүд: Манай Буряад ороноор ябахадаа олон ажахы хараһан, хүнүүдээр уулзаһан байнат. Эгээл һонирхолтой уулзалганууд тухайнь богонёор хөөрэжэ үгыт.

С. Удвал: Энээн тухай богонёор хөөрэхын аргагүй гэжэ һананаб. Социалис Буряад орондо байхадаа промышленностиин болон хүдөө ажахынь, мүн соёл культурынь хүгжэлтэтэй тодорхойгоор танилсаһан, эрхим түрүү хүнүүдтэйнь ярилдаһан, уулзаһан байнабди. Нислэл хотын асари ехэ предприяти болохо Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын завод, сүмөөрөө коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн нарин сэмбын фабрика хүрөөбди. Тэндэ улаан пулаад боохой басагад бидэниие ехэ баясан угтаа. Элэмнай баран коммунис ажалай ударнигууд байгаа бшуу. Юуб гэхэдэ, эдэ предприятинуудай коммунис ажалай ударнигууд улаан пулаад боодог заншалтай. Гадна бидэнэр Улаан-Үдын хүдөөгэй аймагай «Улаан-Оронго» колхоз, Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахы, Кабанскын совхоз, Посольско тосхондо оршодог загаһашадай артельтэй танилсаһан байнабди. Мүн Сурхайта нуур шадар оршодог хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй хүүгэдэй пионерскэ лагерь ошожо, эдир үетэнтэй уулзаабди. Алдарта далай, арюухан Байгалшье ошогдоо. Байгал ошожо үзөөгүй хүн Буряад орониие мэдэхэгүй гэжэ хэлсэдэгынь мэдээжэ. «Надежный» гэжэ онгосоор Байгалай сэнхир хүхэ долги эбхэн ябаабди. Тиихэдээл энээн тухай һанаандаа оруулаа һэм. Тобшолон хэлэхэдэ, эдэ бүхы танилсалганууд, уулзалганууд алиниингьшье хадаа манда аб адли мартагдашагүй. Аха дүү Буряад арадай һайн һайхан ажамидарал, коммунизм байгуулжа байгаа асари ехэ хүдэлмэриинь хоёр нюдөөрөө хараабди. Бидэнэй Буряад орондо байха үедэ тэнгэринь сэлмэг, зонойнь сэдьхэл мүн тэрээн шэнги байгаа гэхэдэ алдуугүй. Ехэ һайханаар угтаһандань, айлшалуулһандань шэн сэдьхэлэй баяр хүргэнэбди. Буряад оронһоо Монгол ороноо бусахадаа эндэтнай зүрхэнэйнгөө зарим хубиие орхёобди гэхэдээ хүхиргэнэгүйбди.

Манай корреспондентнүүд: Монгол болон буряад уран зохёолшодой саашанхи холбоо барисаан тухай һанамжаяа хэлыт?

С. Удвал: Монголой литературын долоон хоногой Буряадта түрүүшынхеэ үнгэргэгдэһэниинь, энэ хэрэгтэ Буряад уран зохёолшодой эдэбхитэйгээр хабаадалсаһаниинь мэдээжэ. Энэ хадаа хоёр арадаймнай уран зохёолшодой харилсаа бэхижүүлхэһээ гадна, бэе бэеһээ һуралсаха хэрэгтэ нилээд ехэ үүргэтэй гэжэ тэмдэглэмээр. Монгол уран зохёолшод совет уран зохёолшодһоо ходоол һуралсадаг, түрүү маяг аргыень халан абадаг байгаа. Саашадаа оршуулга хэлгые туримтайгаар эмхидхэхэ, шанарыень һайжаруулха шухала гээд һанагдана. Мүн түлөөлэгшэдөөр андалдалсажа байхада аша туһатай. Газетэ болон радиогоор өөһэдынгөө зохёолнуудые андалдан дамжуулха аргаяа үргэдхэхэ гээшэ ехэ удхатай. Энэ бүхы харилсаа холбоондомнай манай парти, правительство али бүхы туһа хүргэдэг, дэмжэдэг байна.

Энээниинень хараадаа абажа, монгол болон буряад уран зохёолшодой холбоо барисаа саашадаа улам бэхижүүлхын түлөө хүсэ шадалаа гамнаха ёһогүйбди.

Манай корреспондентнүүд: Совет орондо, тодорхойлбол, Буряадта Танай байха үедэ Москва хотодо СССР-эй Верховно Соведэй сесси боложо, гүрэн түрын удхатай шанартай шиидхэбэри абаһан, тэрээн дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь нүхэр Н. С. Хрущев үгэ хэлэһэн байна. Тэрээн тухай юун гэжэ һананат?

С. Удвал: Хүндэтэ Никита Сергеевичэй үгэ би радиогоор соносооб. Энэнь түүхэтэ удха шанартай үгэ гэжэ хэлэхэдэ алдуугүй. Совет арадай ажабайдалые улам һайжаруулха талаар ябуулагдажа байгаа хэмжээнүүд монгол арадые ходоол баясуулдаг. Би хари гүрэнүүдээр нилээд оло дахин ябаһанби. Тиихэдээ совет зоной ажабайдалые муушалһан элдэб хардалганууд дуулаһаншье байхаб. Энэ сесси дээрэ абтаһан шиидхэбэринүүд тиимэшүүлдэ шанга сохилто болохо байһаниинь элитэ. Совет арадай, мүн бүхы социалис арадуудай болон дэлхэйн арадуудай ажабайдалда гүн удха шанартай шиидхэбэри абтаа гэжэ хэлэхэдэ алдуугүй. Бидэ тон ехээр баясанабди.

Үрэжэлтэ һайхан зунай үедэ Совет ороноор, тэрэнэй таһаршагүй нэгэ хуби болохо Совет Буряад ороноор ябаад бусаһандаа ехэ баяртайбди. Һайнаар угтаһанайнь түлөө, айлшалуулһанайнь түлөө аха дүү буряад арадта, хүн бүхэндэ амжалта, һайн һайханиие, коммунизм байгуулха агууехэ хэрэгтэнь бүри ехэ амжалта түйлахыень шэн сэдьхэлһээ хүсэнэбди.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Монголой айлшад Байгал далай дээрэ.

А. ИСТОМИНОЙ фото.

АЖАЛДААШ, ҺУРАЛСАЛДААШ АБЬЯАСТАЙ

Шахтернуудай городой соёлой ордон. Тэндэ Галуута-Нуурай үдэшын дунда һургуули дүүргэгшэд сугларанхай, аттестат абаха ээлжээгээ хүлеэн һуугаа бэлэй.

Тэдэнэр шулуу нүүрһэнэй уурхайда сусаршагүйгөөр хүдэлмэрилжэ байгаад, хэшээл оролдолго ехэтэйгээр һуралсаха, тэрэниие амжалтатайгаар дүүргэхэ гээшэ мүнөө үеын хүнүүдэй үдэр бүхэнэй эрилтэ.

Бишыхан аад, борохон гадартай шэнэхэн үнэмшэлгэ Галуута-Нуурай шахтоуправлениин хүдэлмэришэд — 2/5 шахтын электрослесарь И. Павлов, нээмэл участогай горнягууд Н. Бондарев, С. Петеримов, 7/8 шахтын хүдэлмэришэд Ф. Колодин, А. Малахов, хүүгэдэй 2-дохи саадай хүмүүжүүлэгшэ Н. Малофеева болон бусад хамта 13 хүн абаба.

Үдэр, һүниие мэдэнгүй хүдэлхэдөө, һуралсахадаа алишье тээшээ дүрбэн тэгшэ хүнүүд олон. Тэдэнэй тоодо Арсений Еремеевич Баканов ороно. Тэрэ хадаа шулуу нүүрһэ малтач абалгаар шахтернуудай дунда алдар суута гаранхай. Нүхэр Бакановай үбсүүе «Шахтерой габьяа» гэһэн хоёр тэмдэг шэмэглэнэ. Энэ шахтер һургуулиин 8-дахи класс гансахан «5» сэгнэлтэтэйгээр дүүргэв. Тэрэшэлэн коммунис ажалай ударник, экскаваторай машинист С. Шкуратов, нээмэл участогай хүдэлмэришэн В. Антипов гэгшэд ажалдааш, һуралсалдаашье магтаалтай.

Ц. БАЛДАНОВ.

ФУТБОЛ. ХОЁР ОЧКО БЭШҮҮЛБЭ

...Бүгшэм халуун гээшэнь аргагүй. Хүнэй трамвай, автобус соо ябахада хара хүлһэн адхараад лэ, яашье туһагүй даа. Тингэһээршье байтараа зүүн, баруун урда зүгһөө аадарай хара үүлэн үзэгдэжэ, тэнгэри дуугарасагаагаад, хура бороогой дуһалнууд үзэгдэжэ эхилбэ. Үржэдэр «Б» классай футболистнуудай ээлжээтэ наада харахаар стадиондоо сугларагшад эгээл энэ үедэ ороһон шанга аадарта сохюулһан байна. Үдэшын эгсэ долоон час болоно, наадан эхилнэ. Энэ үдэр манай футболистнуудта айлшаар Комсомольск-на-Амуре городой «Авангард» командынхид ерэһэн байгаа. Айлшаднай мүнөө дээрээ арбан табан уулзалгаһаа 16 очкотой, юһэдэхи һуури эзэлжэ ябана... Наадан түлэг дундаа. Теэд орожо эхилһэн аадар бороон замхахагүй, харин гэдэргэ буляалдаһандал һуулга һабаар уһаяа сасажа мэдэнэ. Наадажа ябаһан футболистнууд шагайсаа шалбаагт уһан, шабарта зууралдаашье һаа, наадаяа үргэлжэлүүлжэ, шанга шанга добтолгонуудые бэе бэедээ хэлсэнэ. Ворота руугаа бүмбэгэ оруулхагүйе хүсэһэн вратарьнар, хамгаалагшад унажа дуһажа ябаад лэ тэрэ дороол шабар шалха болошоһоншье һаа, хамаг хүсэ шадалаа элсүүлнэ. Наадынай эхилһээр 30 гаран минутын ябажа байхада айлшад ээлжээтэ добтолгодоо орожо, тоо нээжэрхёо. Энэ ушар яагаад тохёолдооб гэхэдэ, воротагай дэргэдэ болоһон шанга бөөгнэрөөн дундуур сохитдоһон бүмбэгэ абаһан манай вратарь Веригин тэрэнээ хүсэд баринггүй алдажархёо ха юм. Наадынай түрүүшын хахадай дүүрэтэр харюугай бүмбэгэ сохихые оролдоһон «Армеец» бүлгэмэйхид хэдэ хэдэн добтолго хээшье һаа, бирангүй, амаралтада гарашана. Наадынай хоёрдохи хахадай үргэлжэлүүлэгдэхэдэ, мүнөөхи бороомнай бага багаханаар орожол байгаа һэн. Иимэ хэсүү хүндэ байдалда наадаха гээшэ тиимэшье бэлэн бэшэ даа. Илангаяа «Армеец» бүлгэмэйхид ехэ тугшарһан байна. Теэд яахаб, наадахал хэрэгтэй болоогдоно. Наадынай эхилһээр 37-дохи минутын ябажа байхада айлшадай добтологшо Ведьгэгшэ нүхэдэйнгөө дамжуулһан бүмбэгэ бэлэханаар сохижо, хоёрдохи бүмбэгээ манайхинда бэлэглэнэ. Энээгээр наадан дүүрэжэ, айлшаднай хоёр очко өөһэдтөө бэшүүлбэ. Удаадахи уулзалга июлиин 20-до болохо. Айлшаар Благовещенскын «Амур» команда ерэхэ болонхой.

Зураг дээрэ: тус уулзалгын нэгэ үе.

Л. ХАЙДУРОВАН фото.

ШЭНЭ НОМУУД

Буряадай номой хэблэл республикын уран зохёолшодой бэшэһэн хэдэн шэнэ номуудые хэблэлэн гаргаба.

Чимит Цыдендамбаев. «Улаан сэсэг», рассказууд. Тираж 2000. Буряадай уран зохёолшо. Ч. Цыдендамбаев мүнөө үеын темэдэ бэшэгдэһэн шэнэ рассказуудые хэблэлдэ үгөө. Автор шэнэ ном дотороо ажабайдалай арюун замда гаража ябаһан совет хүнүүдэй эрхим шэнжэ шанар, жиирэй ажалшадай харилсаа харуулна. Тиихэтээ хамта буряад арадай ажабайдалда заншал болоһон хуушанай гээгдэнги харанхы үлэгдэлнүүдые элишэлнэ.

А. Бадаев. «Харюусалга». Тираж 1000. Харюусалга гэжэ шүлэгүүдэй суглуулбари гол түлэб совет залуушуулда зорюулагдана. Тиихэдээ тэдэнэрэй һанал сэдьхэл, хүсэл эрмэлзэл тухай хөөрэнэ.

Б. Мунгонов. «Үглөөнэй улаан наранаар». Тираж 1500. Тус ном соо оруулагдаһан рассказууд тунхарисагүй эрэлхэг зоригтой хүнүүд тухай, тэдэнэртэ Байгалай үмэнэдэхи манай эндэхи байгаалиин шэмэрүүн шанга ударилда ой тайга соо үзэгдэһэн ушарал тухай хэлэгдэнэ.

«Сэлмэгхэн үдэр» гэжэ һургуулида ороодүй наһанай хүүгэдтэ зорюулагдаһан уран зохёолнуудай суглуулбари. Эдэ номууд июль һара соо хэблэгдэжэ гараба.

Д. БАТОЦЫРЕНОВА.

НЮТАГ НЮТАГАЙ ҺОНИН

ҮБҺЭШЭДТЭ НҮҮДЭЛ БИБЛИОТЕКЭНҮҮД ЭЛЬГЭЭГДЭБЭ

ХОРИ. Үдын совхозой үбһэшэдэй звенонуудта Сабылинагай үүсхэл оролдолгоор дүрбэн нүүдэл библиотекэ эмхидхэгдэбэ. Нүхэр Сабылина эндэхи нютагай хүдөөгэй библиотекые эрхилхэһээ гадна, совхозой профсоюзна клубые даадаг. Тус клубай дэргэдэхи уран һайханай кружогойхид сабшалан дээрэ ошожо, концерт, наада табиха гэжэ бэлэдхэжэ байна.

М. ШИРАПОВ.

ШЭНЭ ЗҮЖЭГЫНЬ ҺОНИРХОЛТОЙ

Буряадай драмтеатрай нэгэ бүлэг артистнууд Хори, Яруунада зүжэг, наада харуулжа ябана. Тэдэнэр ород, буряад хэлэн дээрэ шэнэ пьесэнүүдые табина. Хүдөөгэй ажалшад Ч. Гениновэй «Соёлмаа, Баташулуун» гэжэ зүжэг илангаяа һонирхолтойгоор угтан харана.

ЗАЛУУШУУЛАЙ ҮДЭШЭ

Сэрэгэй уялгата албанда ошохо хүбүүдые олониитэерээ хани халуунаар ёһолон тэмдэглэхэ гээшэ һайн һайхан заншал болонхой. Һая Петропавловка тосхоной ажалшад залуушуулда зорюулһан үдэшэ үнгэргөө. Оронойнгоо Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй дэргэдэ эрхим һайнаар албаяа хэхэ тухайнь нютагайнь хүнүүд — леспромхозой директор И. Д. Фетисов, Зэдын совхозой ахалагша агроном В. Я. Бабушкин, сомсоведэй түрүүлэгшэ В. Е. Васильева гэгшэд халуун үгэ хэлээ. Һүүлдэрнь концерт, наадан табигдажа, хатар зугаа һүни орой болотор үргэлжэлөө һэн.

В. КЛОЧИХИН.

ЗАВОДҺОО СТИПЕНДИ АБАГШАД

Советскэ Союзай гурбан хүн бүриин нэгэниинь һурана. Гүрэмнай хүдэлмэришэн залуушуулай эрдэмдэ һураха эрмэлзэлгые бүхы талаарнь дэмжэнэ. Иимэ урмашуулгын нэгэниинь — заводһоо стипенди үгэлгэ болоно.

Заводой коллективүүд эрхим хүдэлмэришэдые институдуудта һурахаар эльгээнэ. Дээдэ һургуули дүүргэһэнэй һүүлээр өөрынгөө предприятида бусаха хараатай хүбүүдтэ заводынь стипенди түлэдэг. Энэ стипендиин хэмжээн гүрэнэй стипендиһээ 15 процентээр ехэ. Стипенди абадаг хүнүүдтээ предприятинь мэргэжэлээрээ хэхэ хүдэлмэри үгэхөөр найдуулна.

Советскэ Союзай институдуудта заводуудай эльгээһэн хүнүүдэй тоо таһалгаряагүй нэмэнэ. Заводһоо стипенди абагшад өөрынгөө мэргэжэлдэ дүгэрхы нягталтай дээдэ һургуулида һурана. Тэдэнэр предприятинуудтаяа нягта холбоо барисаатай байдаг, үйлэдбэри дээрэһээ абтаһан темэнүүдээр дипломно хүдэлмэрээ олохон ушарта предприяти дээрээ дүүргэдэг, тэндээ хүдэлмэрилдэг юм. Заводой эльгээһэн хүнүүд институдай лаборатори предприятиин цехүүд хоёрой хоорондо холбоо байгуулна. Дүй дуршалтэй, эрдэмтэй болоһон хүнүүд дээдэ һургуули дүүргэмсээрээ үйлэдбэри дээрэ хүдэлдэг, заводууд, конструкторскэ бюро, проектнэ эмхинүүдтэ һуурияа олоодхидог байха юм.

Табан жэлэй урда тээ иимэ стипенди абадаг хоёрхон хүн Рязаниин радиотехническэ институдай студентнэрэй дунда бии байһан юм. Мүнөө 357 хүн болонхой. Тэдэнэр институдай бүхы факультедүүдэй курснуудта һурана. Рязаниин радиозаводой эльгээһэн Владимир Рыбаков тэдэнэрэй нэгэн болоно.

Дунда һургуулитай Владимир армиин албэ дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр Рязаниин радиозаводто хүдэлмэрилхөөр ороо юм. Хүдэлмэришэн болохоб гэжэ батаар этигэһэн байгаа. Тэрэ гэһээр хоёр жэл үнгэрөө. Слесарь-хабсаргагшаар хүдэлмэрилдэг, цех соогоо магтаалтай болонхой. Тингэбэшье Владимир сэдьхэлээ ханаагүй. Эрдэмни бага гээд, һургуулияа үргэлжэлүүлхээр шиидэв.

Нэгэтэ цехэй профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ Владимирай хажууда ерээд, дуулаа гүш, институдта ошохоёо бэлдэнэ гүш? — гэжэ асууба.

— Һанаатайб, теэд юуншье болохыень мэдэнэгүйб, — гэбэ.

— Ши шадаха байхаш, — гээд комитедэй түрүүлэгшэ зоригжуулба. — Бидэ шамда туһалха гэжэ шиидхээбди. Радиотехническэ институдта һурахыешни бүхы коллективээрээ һанамжалан дурадханабди. Манай заводһоо стипенди абадаг түрүүшын хүн болохош. Аргахагүй гүш?

Тингэжэ Владимир Рыбаков студент болоһон юм. Мүнөө энэ хүн дипломой урда тээхи практика гаража байна. Дипломно проектынь темэ заводой конструкторскэ бюрогой түсэб соо бии. Тиимэһээ заводто хүдэлдэг нүхэдынь ерээдүйн инженерэй хүдэлмэриие һонирходог байһаниинь ойлгосотой.

Институт дүүргэһэнэй һүүлээр радио-холбооной элдэб хэрэгсэлнүүдые зохёохо һанаатай. Заводто өөрынгөө мэргэжэлээр — конструктор-технологоор хүдэлмэрилхэ байха.

Заводой нүгөөдэ нэгэ стипендиат Юрий Устиновай ажабайдалайнгаа замые шэлэн олоходонь, бүхы наһаараа хэлхеэ холбоондо хүдэлмэрилһэн абынь жэшээ нүлөөлөө. Бага наһанһаа хойшо Юрий радиогой хэрэг һонирходог байһан. Һургуули дүүргээд, радиоприёмнигуудые заһабарилха ательедэ хүдэлмэрилһэн, удаань радиозаводто ороһон юм. Гэртээ өөрөө бишыхан радиостанци тодхоо. Тэрэнэйнь УА-3 СЕ гэжэ дохёо тэмдэг эфиртэ долоон жэл соо зэдэлһээр. Бүхы түбинүүдтэ Юриишье корреспондентнэр бии: 4000 гаран радио-холбоо тогтоонхой.

— Заводто хүдэлөөшэмни намда, минии нүхэдтэ ехэ юумэ үгөө, — гэжэ Юрий хөөрэнэ. — Институдай лабораторинуудта хүдэлмэрилхэ дадалтай болонобди. Институт дүүргээд юу хэхэбиб гэжэ хэлэхэ мүнөөдөө бэрхэтэй. Оройдоо гурбадахи курсда һуража байна гээшэлби. Радиотехникын элдэб һалбаринуудай һайн түхеэрэлгэ зохёохо асуудалые ехээр һонирходогби.

Элдэб предприятинуудһаа һургуулида эльгээһэн 355 нүхэдынь Устинов Рыбаков хоёртой хамта Рязаниин радиотехническэ институдта һурана. Эдэнь «өөһэдынгөө» студентнүүдтэ стипенди түлэдэг.

Заводууд болон фабриканууд стипенди үгэхэ мүнгэ хаанаһаа олоноб? Заводой хүсөөр һураха хүнүүдэй тоое тодорхойлходоо, хүдэлмэришэдэй коллективүүд юу хүтэлбэри болгоноб? Радиозаводой кадрнуудай таһагые даагша Иван Панов эдэ асуудалнуудта иигэжэ харюусаба:

— Заводойнгоо хүдэлмэришэдэй юрэнхы эрдэмые, техническэ бэлэдхэлые дээшэлүүлхэ холын хараата түсэб зохёонхойбди. Тэрэмнай элдэб янзын һуралсал эмхидхэхэ — мастернуудые бэлдэхэ, мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ курс эмхидхэхэ, шэнэ хүдэлмэришэдые һургаха техническэ минимумэй хэшээл эмхидхэнэ. «Өөрын» инженернүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэгшье мүн энээндэ хамаадана. Үйлэдбэриин үргэдхэлые хараада абалсан, мэргэжэлтэдые бэлдэхэ түсэб зохёогоод, арадай ажахын Соведтэй зүбшэлнэбди. Заводһоо стипенди түлэхэ мүнгэн предприятиин фондһоо абтадаг. Энэ фонд заводой продукциин худалдагдаһан мүнгэнһөө бүридүүлэгдэнэ.

Мүнөө радиозаводой арбан дүрбэн хүн дээдэ һургуулинуудта һурана. Энэ жэлдэ үшөө хорин залуу хүдэлмэришэд һургуулинуудта эльгээгдэхэ.

Виталий ПАНКРАТОВ.
(АПН).

Редакторай орлогшо
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

«Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдэй нэгэдэмэл редакциин хүдэлмэрилэгшэд редакциин корректор Цыренова Надмит Цыреновнагай хайрата эгэшэ

ДЭЖИДМАГАЙН

наһа бараһан тушаа өөһэдынгөө гашуудал мэдүүлнэ.

ПАРИЖАЙ АЖАЛШАД МОРИС ТОРЕЗТЭЙ ХАХАСАНА

ПАРИЖ, июлиин 15. ТАСС-ай корр. Ю. Лопатин иигэжэ дамжуулна:

Парижай тэг дунда оршодог Францын коммунис партиин Центральна Комитедэй байрлаһан зургаан дабхар угаа ехэ байшан шаналал гашуудалай хара бүдөөр бүһэлэгдэнхэй.

Гэрэй үбэр талада веногууд болон олон үнгын баглаа сэсэгүүд табяатай. ЦК тээшэ ошохо үйлсэ гудамжануудта үглөөгүүр эртэ хэдэн зуугаад парижайхид суглараа. Мүнөөдэр Париж шадархи Иври гэжэ газарһаа Морис Торезэй хүүрсаг ФКП-гэй ЦК-гай байшанда асаржа оруулаа юм. Һаһа барагшын һамган Жаннетта Торез-Вермерш, Вальдек Роше, Жак Дюкло болон Францын компартиин бусад ударидагшад тэрэниие үдэшэжэ ябаа. Тиигэжэ ябахадань шаналан, аниргүй зогсоһон хүнүүд үйлсын хоёр хажуугаар олоор харагдаа.

...Парижай сагаар үглөөнэй 9 час. ЦК-гай байшангай үүдэн нээгдэнэ. Морис Торезэй хүүрсагай хажуутаар хүнүүд хойно хойноһоо һубарин аалиханаар, шэмээгүйгөөр ябажа гарана. Ехэнхи зониинь жиирэй хубсаһатай. Энэ хадаа хүдэлмэришэн зон өөрынгөө ударилагшые һүүлшынхеэ хүндэлжэ хахасахаяа ерээ гээшэ.

Францын коммунис партиин ЦК-гай байшан соо Морис Торезтэй хахасалга мүнөөдэр бүхэли үдэртөө, үглөөдэр Парижай сагаар 15 час болотор үргэлжэлөөд, һүүлээрнь «Пер-Лашез» гэжэ газарта хүдөөлүүлхэ байна.

АРАД ЗОНОЙ АШАГ ТУҺАДА ЗОРЮУЛАН

СССР-эй Верховно Соведэй сесси тухай уласхоорондын олониитэ юун гэжэ хэлсэнэб

ЧЕХОСЛОВАКИ

«Руде право», «Праце», «Земледельске новины» болон Чехословакиин бэшэшье түбэй газетэнүүд СССР-эй Верховно Соведэй сессиин хүдэлмэридэ анхаралаа ехээр табина. Сессиин үзэмжэдэ табигдаһан Хуулиин проектнүүд ажалшан зоной һуудал байдал һайжаруулха тухай Коммунис партиин, Советскэ правительствын анхарал оролдолго гаргажа байһаниие харуулна гээд «Руде право» бэшэнэ.

Шэнэ хуулиин проектнүүдые баталан абахада, совет арадай һуудал байдал саашадаа һайжаруулха тушаа шухала алхам хэгдэхэ юм гээд «Земледельске новины» гэжэ газетэ заана.

ЮГОСЛАВИ

Сессиин үзэмжэдэ табигдаһан хуулиин проектнүүд хүн зоной жаргаха тухай, мүн тэдэнэй материальна болоод соёл болбосоролой хэмжээе дээшэлүүлхэ тухай анхарал оролдолгые шухала болгон табиһан КПСС-эй XX, XXII съездүүдэй гаргаһан политикые хүсэндэнь хүргэхэ зорилготой юм, — гээд «Борба» гэжэ газетэ тэмдэглэнэ. Энэ хоёр хуулиин проект ниитэ экономическэ болон политическэ талаараа угаа ехэ удха шанартай гээшэ гэжэ тэрэ газетэ заана.

ИНДОНЕЗИ

ТАСС-ай болон АПН-эй корреспондентнүүд Индонезиин хэдэ хэдэн парламентархинтай уулзаад, совет арадай ажаһуудал улам һайжаруулха тушаа Н. С. Хрущевой элидхэл соо хэлэгдэһэн хэмжээнүүд тухай өөһэдынгөө һанамжа хэлэжэ үгэхые гуйһан байгаа.

Парламентын түрүүлэгшын орлогшо Субамиа гэгшэ иигэжэ мэдүүлээ. «Арад зоной һуудал байдал һайжаруулха гээшэ ехэл баяртай, һайн хэрэг гээшэ ааб даа. Танай орондо табигдаһан программые бидэнэр, Индонезидэ ехээр һонирхожо угтаабди. Улад зоной ашаг туһада зорюулжа хэгдэһэн али бүхы юумые һайшаан амаршалнабди».

Бага Зондско олтирогуудһаа һунгагдаһан парламентын депутат Хаджи Джумхур Хаким иигэжэ мэдүүлбэ: «Совет гүрэнэй премьер Хрущевой элидхэл хэхэдээ, арад зонойнгоо һуудал байдал һайжаруулха гэжэ табиһан программань бэшэ бэшэ оронуудай арадуудта, тон түрүүн Индонезидэ һайн жэшээ болохо магтаалтай хэрэг гээшэ. Энэ хадаа совет оронной элитэ ехэ түйлалта мүн».

ФИНЛЯНДИ

СССР-эй Верховно Соведэй сесси тухай Хельсинкиин газетэнүүд анхаралаа ехээр хандуулна. Газетэнүүд Н. С. Хрущевой элидхэлэй гол удха тухай дэлгэрэнгыгээр бэшэхэдээ, колхознигуудта пенси түлэхэ тухай, ехэхэн бүлэг совет ажалшадай салин хүлһэ нэмэхэ тухай хэлэгдэһэниие тусгаар тэмдэглэнэ. «Колхознигуудай пенси абаха гуримые шэнэлһэн, мүн 18 миллион ажалшадай салин хүлһые дээшэлүүлхэ гээшэ арад зонойнгоо ажаһуудал саашадаа һайжаруулхын тулада зорюулагдаһан ехэхэн программа соохи түрүүшын хэмжээ ябуулга болоно» гэжэ «Кансан Уутисет» гэжэ газетэ сэгнэлтэ үгэнэ.

АВСТРИ

Австриин хэблэл газетэнүүд СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын хэһэн элидхэлэй гол удхые эли газарта хэблэжэ гаргаа. Советскэ Союзнай экономикын талаар США-е хүсөөд, ахижа гараха юм гэжэ Советскэ правительствые толгойлогшо мэдүүлбэ гээд «Ди Прессе» газетэ бэшэнэ. Тиихэдээ арбан жэлэй саада тээ СССР-эй промышленна продукциин хэмжээнь США-гай гаргадаг продукциин хэмжээнэй оройлоо 33 процент байһан аад, мүнөө 1963 ондо 65 шахуу процент болоод байна гэжэ Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэнүүдые эшэ болгон толилбо.

СССР дотор колхознигуудые социальна тэдхэмжээр хангаха союзна жаса байгуулагдахань гэжэ элидхэл соо хэлэгдэһэн мэдээсэлдэ хэблэл газетэнүүд анхаралаа ехээр табина.

ТУНИС

Н. С. Хрущевой элидхэлэй гол удхыень Тунисай газетэнүүд түрүүшын нюурнуудта тунхаглаа. «Премьер Хрущев совет арадай һуудал байдал һайжаруулха тушаа Советскэ правительствын абаха хэмжээнүүд тухай элидхэл хэбэ», — гээд «Ити Мағэн» гэжэ газетэ бэшэнэ.

Колхознигуудта пенси түлэхэ бата найдамтай гурим тогтоохоёо байһан тухай газетэнүүд анхарал хандуулна. Элидхэл соохоо абтаһан гол тоо баримтануудые харуулха зуураа, СССР доторхи гүрэнэй олзо доход һүүлэй арбан жэл соо 2,3 дахин нэмэбэ, — гэжэ тэмдэглэнэ.

КЕНИ

«Бидэ илахабди гэжэ Хрущев хэлээ» гэһэн гаршагтайгаар Зүүн Африкадахи томохон газетэ болохо «Иет Африкан Стандард» түрүүшынгээ хуудаһан дээрэ Советскэ правительствые толгойлогшын элидхэлэй гол удхые хэблэһэн байна. Совет хүнүүдэй ажаһуудал һайжаруулхын тулада зорюулагдаһан хэмжээнүүд тухай элидхэл соохи гол заабаринуудые тус газетэ гооложо гарана.

ЛИВАН

«Арба найман миллион совет хүдэлмэришэд, алба хаагшадай салин хүлһэн дунда зэргээр 21 процент хүрэтэр нэмэхэ, тэрэшэлэн колхознигуудта пенси түлэдэг болохо тухай Хрущев соносхобо гээд «Ориан» газетэ тэмдэглэнэ.

ВЕНЕСУЭЛЭ

Венесуэлын нислэл хотын газетэнүүд бултадаа Н. С. Хрущёвой элидхэлэй гол удхыень абажа тунхаглаа. Тиихэдээ арад зоной һуудал байдал һайжаруулхын тулада зорюулагдаһан Советскэ правительствын хэмжээнүүдые онсо тэмдэглэнэ.

«Никита Хрущев салин хүлһэ дээшэлүүлхэ болон пенси түлэхэ тухай мэдүүлбэ», — гэһэн томо гаршагтайгаар «Насиональ» гэжэ газетэ гараба.

«Республика» гэжэ газетэ: «СССР салин хүлһэ ехэ болгохо гэһэн политика ябуулна» гэһэн гаршагтайгаар СССР-эй Верховно Соведэй сесси тухай дэлгэрэнгы мэдээсэл толилбо.

(ТАСС).

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора — 23-67, зам. редактора — 38-42, зам. редактора — 35-84, секретариата — 27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни — 47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни — 48-89, 33-61, корректорская — 35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического — 24-74, советского строительства и быта — 34-93, рабселькоров и писем — 25 — 41, 38-30, информации — 32-74 и переводов — 34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н00168. Зак № 706.